

KARAR ÖZETLERİ/ABSTRACTS OF THE **JUDGEMENTS**

NİSAN - EYLÜL 2016 İHAM - TÜRKİYE KARARLARINA KISA BİR BAKIŞ

*(A BRIEF LOOK ON THE ECtHR V. TURKEY JUDGEMENTS BETWEEN
APRIL - SEPTEMBER 2016)*

Sezen Kama*
Asiye Çelik**
Gökçe Gökçen***

1) VEDAT DOĞRU v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 2469/10 - Karar Tarihi: 05.04.2016)

Dava, Vedat DOĞRU'nun uzun tutukluluk süresi ve salıverilmesine ilişkin mahkeme kararından üç gün sonra kararın uygulanmasına ilişkindir.

17 Mart 2009 tarihinde, Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi, 1993 ve 1994 yıllarında ulusal toprakların bölünmesine yol açmayı hedefleyen faaliyetlerde bulunduğu şüphesiyle, başvuran hakkında yakalama emri çıkarmıştır. Başvuran, 15 Mayıs 2009 tarihinde, İstanbul- Tuzla'da yakalanmış ve Tuzla Sulh Ceza Mahkemesi huzuruna çıkarılmış ve yirmi dört saat içinde Erzurum Ağır Ceza Mahkemesi huzuruna çıkarılmasını sağlamak amacıyla ilgilinin tutuklanmasına karar verilmiştir.

Başvuranın avukatı, 12 Haziran 2009 tarihinde müvekkilinin İstanbul- Maltepe Cezaevi'nde 15 Mayıs 2009 tarihinden beri tutuklu bulunduğunu ve Erzurum'a halen sevk edilmediğini belirterek, ilgilinin en kısa süre içinde Erzurum'a sevkini talep etmiştir.

* Ar. Gör. , İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

** Ar. Gör. , Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

*** Ar. Gör. , Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı.

Erzurum Cumhuriyet Savcılığı, 25 Haziran 2009 tarihinde Tuzla Cumhuriyet Savcılığı'na başvurarak, ilgilinin ifadesinin alınmasını ve serbest bırakılmasını talep etmiştir. 26 Haziran 2009 tarihinde başvuran, Kartal Sulh Ceza Mahkemesi huzuruna çıkarılmış ve serbest bırakılmasına karar verilmiştir. Aynı gün, Erzurum Cumhuriyet Savcısı, başvuran hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvuran, Kartal Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararının ardından üç gün sonra, 29 Haziran 2009 tarihinde serbest bırakılmıştır.

Bu olaylardan hareketle İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi (İHAM), başvuranın maruz kaldığı özgürlükten yoksun bırakmanın ve yukarıda belirtilen dönem boyunca ilgilinin tutukluluk halinin devam etmesini yasaya aykırı bulmuş ve bu gerekçe ile İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'nin (İHAS) 5. maddesinin 1. fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Ayrıca İHAM, başvuranın tutukluluğunun yerindeliğinin, ancak ilgilinin yakalanmasının ardından kırk bir gün sonra, 26 Haziran 2009 tarihinde incelendiğini gözlemlemiştir. Bu sebeple ilgilinin İHAS'ın 5. maddesinin 3. fıkrası bağlamında "*derhal*" hakim önüne çıkarılmadığı sonucuna vararak bu madde bakımından da ihlal kararı vermiştir.

2) İZZETTİN DOĞAN VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 62649/10 - Karar Tarihi: 26.04.2016)

Dava, İslam'ın Sunni anlayışına sahip vatandaşlara dini kamu hizmeti sağlanırken Alevi inanç ve kültür geleneğine sahip başvuruçulara inanışları yönünde dini kamu hizmetinin sağlanmaması hususundadır.

Başvuruçular, Alevi topluluğa dini hizmetlerin de bir kamu hizmeti olarak sağlanması, Alevi dini liderlerinin de kamu personeli olarak kabulü, cemevlerinin ibadethane statüsüne kavuşturulması gibi taleplerde bulunmuşlardır. Ancak bu talepler, Aleviliğin yeni bir dini hareket olarak kabul edilmediği ve bu tarz farklılıkların İslam içerisinde bölünme olarak adlandırılmayacağı gerekçesi ile reddedilmiştir.

Başvuruçular bu bağlamda, İslam'ın Sünni mezhebine mensup olan vatandaşların çoğunluğuna bu zamana dek sağlanan kamu hizmetinin aynısının, mensup oldukları Alevi inancının mensupları için sunulmasına yönelik taleplerinin reddedildiğinden şikâyetçi olmuşlardır.

İHAM, Alevilerin farklı bir muameleye tabi tutulmasının nesnel ve makul gerekçelere dayanmadığı, devletin Alevi topluluğuna, inanç ve

geleneksel uygulamalarına ve ibadethanelerine yönelik tutumunun ve bakışının tarafsızlıkla çeliştiği ve bu konudaki takdir payını aştığı belirterek kamu hizmetinin sunulmayışı ve reddinin İHAS'ın 9. maddesinde bulunan "Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü" bağlamında din özgürlüğü hakkının ve bunun yanında 14. maddede yer alan "Ayrımcılık Yasası"nın ihlal edildiğine karar vermiştir.

3) CANGÖZ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 7469/06 - Karar Tarihi: 26.04.2016)

Dava, 17-18 Haziran 2005 tarihinde Maoist Komünist Parti üyesi 17 kişinin, güvenlik güçleri tarafından silahlı çatışma sırasında öldürülmesi ve cenazelerinin bir otoparkta kimlik tespiti ve inceleme amaçları ile teşhir edilmesi hakkındadır.

Hükümet tarafından 17 Haziran 2005 tarihinde anılan silahlı çatışma esnasında güvenlik güçlerinin uyarı ateşi açmasından evvel terörist güçlerin ateş açarak bir askeri yaralamış olduğu dile getirilmiştir. Buna dayanılarak soruşturma, 20 Haziran 2006 tarihinde, güvenlik güçlerinin eyleminin meşru müdafaa kapsamında olması gerekçesi ile savcılık tarafından kapanmıştır.

Başvurucular, olayı duyar duymaz yerel otoritelerle irtibata geçtiklerini ve ölen yakınlarını teşhis için, savcı ile iki doktorun da bulunduğu bir otoparka, çoğunlukla çıplak bir biçimde sergilenen cenazeleri teşhise götürüldüklerini belirtmişlerdir.

İHAM, başvurucuların 17 akrabasına ilişkin olarak kullanılan gücün gereken miktarda ve orantılı olduğuna ilişkin olarak hükümet tarafından yeterli bir kanıt ileri sürülmediğini belirtmiştir. Bu bakımdan İHAS'ın 2. maddesinde yer alan "Yaşam Hakkı"nın ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Ayrıca İHAM, özellikle yapılan adli tıbbi incelemeyi ele alarak, ulusal otoritelerin yürüttüğü soruşturmanın etkili olmadığına karar vermiş, 2. madde bakımından bu kez, "Etkili Soruşturma Yürütme Yükümlülüğünün İhlali"ne hükmetmiştir.

4) BAŞBİLEN v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 35872/08 - Karar Tarihi: 26.04.2016)

Dava, Aselsan'da mühendis olan oğullarının arabasının içinde boğazı ve bileği kesilmiş olarak bulunmasının ardından başlatılan soruşturmada olay yeri, parmak izi incelemesi ve arabada bulunan intihar notu

nedeniyle savcının intihar ettiğine karar vererek takipsizlik kararı vermesi; devamında yabancı medyada çıkan “işbirliği yapmayan mühendislerin intihar süsü verilerek öldürüldüğü”ne ilişkin haberden sonra yeniden şikayette bulunulmasının ardından başlatılan soruşturmanın hala sonuçlandırılmamış olması ve ölümden bu yana geçen 9 senede etkili soruşturma yürütülmemesi hakkındadır.

İHAM, söz konusu soruşturmanın, makul hızlilik şartına uygun olarak yürütülmemiş olması nedeniyle, etkin nitelik taşıdığı sonucuna varmamıştır. Soruşturmanın, başvuruların oğullarının ölüm tarihi dikkate alındığında dokuz yıl yedi aydan uzun bir süredir; soruşturmanın başlatıldığı tarih dikkate alındığında ise beş yıldan uzun bir süredir devam etmekte olması gerekçesiyle İHAM, ilgili makamların soruşturmanın İHAS’ın 2. maddesinde belirtildiği biçimde etkili olarak yürütülmediği sonucuna vararak 2. maddenin ihlaline hükmetmiştir.

5) CUMHURİYET HALK PARTİSİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 19920/13 - Karar Tarihi: 26.04.2016)

Dava, Anayasa Mahkemesi’nin Cumhuriyet Halk Partisi’yle (CHP) ilgili 2007-2009 dönemine ait siyasi parti mali denetim kararı ile ilgilidir.

Başvurucu, Anayasa Mahkemesi’nin CHP hesaplarında usulsüzlükler bularak partinin 3 milyon liradan fazla malvarlığının Hazine’ye devredilmesine hükmetmesi kararına ilişkin olarak İHAS’ın 11. maddesinde yer alan “Örgütlenme Özgürlüğü” ve İHAS 1 Nolu Ek Protokol’ünün 1. maddesinde yer alan “Mülkiyet Hakkı”nın ihlal edildiği gerekçesiyle başvurmuştur.

İHAM, modern toplumlarda siyasi partilerin hesaplarının denetlenmesinin bir problem teşkil etmediğini, ancak siyasi partilerin örgütlenme özgürlüğünü olumsuz etkileyecek her türlü hukuki kuralın makul ve açık bir şekilde belirlenmesi gerektiğini dile getirmiştir. Bu bakımdan Siyasi Partiler Kanunu’nun ilgili hükümlerinin kesinlikten yoksun olması ve Anayasa Mahkemesinin anılan hükümleri yorumlama biçimine dair tutarlı bir içtihat ortaya koymamasının, başvuru açısından parti giderlerini buna uygun olarak düzenleme imkânından yoksun bıraktığı belirtilmiştir. Dolayısıyla İHAS’ın 11. maddesinde yer alan “Örgütlenme Özgürlüğü”nün ihlal edildiğine karar vermiştir.

6) CERF v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 12938/07 - Karar Tarihi: 03.05.2016)

Dava, başvuruçunun eşi olan ve HADEP'ten yerel bir siyasetçi olan Sefer Cerf'in 1994'te Yüreğir'de bir cafede otururken vurularak öldürülmesi ile ilgilidir.

Başvuruçunun eşinin siyasi faaliyetleri nedeniyle Hizbullah ya da Hizbullah destekli devlet yetkilileri tarafından öldürüldüğünü iddia ederek etkili bir soruşturma yürütülmediğine dair başvuruda bulunmuştur. Ayrıca başvuruçunun, polis ve terörle mücadele ekiplerinin cinayetten sonra olay yeri incelemesi yapmadığını, kızının ve kendisinin polis tarafından tehdit edildiği iddiasında bulunmuştur. Başvuruçunun, Hizbullah'a yönelik operasyonlar bağlamında 2000 yılının ocak ayında Sefer Cerf'i de öldürdüğünü itiraf eden bir kişinin yakalanması üzerine bu kişinin ifadesini de, ifadenin işkence altında alındığını belirterek İHAM'a sunmuştur.

İHAM, olay yeri incelemesi sonrası açılan 17 günlük soruşturmanın ardından şüpheliler için yakalama kararı çıkarılması dışında başka işlem yapılmamasının ve Hizbullah üyeliğinden mahkûm olan kişiler hakkındaki tek delil olan kendi itiraflarının işkence altında alınmasının "Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü"ne aykırı olması sebebiyle İHA'nın 2. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

7) BABAĀANOV v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 49867 - Karar Tarihi: 10.05.2016)

Dava, Özbek bir sığınmacının Türkiye'den İran'a zorunlu ve illegal biçimde sınır dışı edilmesi ile ilgilidir.

Başvuruçunun, 41 yaşındaki Özbekistanlı Mohammad Kuranbay Babajanov, 1999'da Müslüman olduğu için soruşturmaya tabi tutulacağından korkarak ülkesini terk etmiş ve Kasım 2007'de illegal yollardan Türkiye'ye giriş yapmıştır. Türkiye'ye geldiğinde, hem Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine, hem de Türkiye kurumlarına yasal yollardan mültecilik başvurusu yapmıştır. Başvurusu sonucunda kendisine 24 Eylül 2008'e kadar geçici oturma izni verilmiştir. Bu süre içinde, haftada üç kez karakola gidip imza vermesi zorunlu tutulmuştur.

Babajanov, 12 Eylül 2008'de imza vermek için karakola gittiğinde, 29 sığınmacıyla birlikte gözaltına alınmıştır. Gözaltına alındığı gün, İran sınırına götürülerek zorla sınır dışı edilmiş, bu tarihten birkaç gün sonra da yine illegal şekilde Türkiye'ye girmiştir.

İHAM ilgili kararında, Babajanov'un İran'a sınırdışı edilmesiyle İHAS'ın 3. maddesinde yer alan işkence ve kötü muamele yasağının ve md. 5'teki özgürlük ve güvenlik hakkının ihlal edildiğine hükmetmiştir.

8) **KALKAN v. TÜRKİYE**

(Başvuru No: 37158/09 – Karar Tarihi: 10.05.2016)

Dava, başvuran Ramazan Kalkan'ın oğlu Nusret Kalkan'ın jandarma tarafından açılan ateş sonucu hayatını kaybetmesi ve akabinde yürütülen kovuşturma ile ilgilidir.

28 Ağustos 2008'de, Nusret Kalkan ailesi ile buluşacağı piknik yerine giderken güvenlik güçleri tarafından açılan ateş sonucu yaralanmış ve hastaneye götürülürken hayatını kaybetmiştir. Nusret Kalkan, yasadışı silahlı terör örgütü PKK'nın üyesi olmak ve çok sayıda terör saldırısına katılmış olmaktan dolayı 3 Temmuz 2007'den beri aranmaktaydı. Bu olay sonucu açılan soruşturmada savcılık makamı, hem Nusret Kalkan'ın ailesi hem de operasyonda görevli güvenlik güçleri ile görüşmüştür. Nusret Kalkan'ın ailesi hiçbir uyarı olmadan tek el ateş sesi duyduklarını ifade etmişlerdir. Buna karşılık gerek jandarma raporunda gerekse jandarma tarafından savcılığa verilen ifadede "teslim ol" uyarısı yapıldığı ancak kaçmaya çalışması üzerine ateş edildiği belirtilmiştir.

Başvuran Ramazan Kalkan, olaylara karışan güvenlik kuvvetleri hakkında, 25 Eylül 2008 tarihinde, suç duyurusunda bulunmuştur. Başvuran, güvenlik kuvvetlerinin oğlunu üzerine ateş etmeden başka bir şekilde durdurabileceğini belirtmiştir. Midyat Cumhuriyet savcısı, ateş eden jandarma E.D.yi yargılanması amacıyla Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'ne sevk etmiş ve Mahkeme, 15 Ekim 2009 tarihinde, jandarma E.D.'nin kanun çerçevesinde davrandığı gerekçesiyle, kendisine yöneltilen tüm suçlamalardan beraat etmesine karar vermiştir. Yapılan temyiz başvurusu sonucunda Yargıtay, 4 Temmuz 2012 tarihinde, ilk derece mahkemesinin verdiği kararı, beraat kararı olarak değerlendirerek onamıştır. Bunun üzerine Ramazan Kalkan, Sözleşme'nin 2., 3. ve 5. maddelerinin ihlal edildiği iddiasıyla İHAM'a başvurmuştur.

Mahkeme, yaptığı incelemede Sözleşme'nin 2. maddesine ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna ancak başvurunun geri kalan kısmının kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

İHAM; jandarmalar tarafından düzenlenen operasyonun, silahsız bir kişinin hayatı için oluşabilecek tüm tehlikeleri olabildiğince azaltıla-

cak şekilde hazırlanmadığı veya kontrol altında tutulmadığı sonucuna varmıştır. Dava konusu olayda, ölümcül güç kullanımının kesinlikle gerekli olup olmadığının tespit edilmediğini belirtmiş; bu koşullarda, böyle bir güç kullanımının, aşırı ve yasal olmadığı gerekçesiyle Sözleşme'nin 2. maddesinin esas yönünden ihlal edildiğine hükmetmiştir.

İHAM usul yönünden yaptığı incelemede Ağır Ceza Mahkemesi'nin, ölümcül güç kullanımına başvurulmasının gerekli olup olmadığı hususuna hiçbir önem vermediğini tespit etmiştir. Dolayısıyla Mahkeme, söz konusu ölüm olayını çevreleyen koşullar hakkında yürütülen soruşturmanın eksik niteliği sebebiyle, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden de ihlal edildiğine karar vermiştir.

9) ABDULGAFUR BATMAZ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 44023/09 – Karar Tarihi: 24.05.2016)

Başvurucu Abdulgafur Batmaz, 1973 doğumlu bir Türk vatandaşıdır. Başvuru tarihinde Diyarbakır Tutukevi'nde gözaltında bulunmaktadır.

Başvuru, Batmaz'ın gözaltında bulunduğu süreçte maruz kaldığını iddia ettiği kötü muamele ve avukatla temsil edilmezken, baskı altında mahkûmiyetine gerekçe olacak itiraflarda bulunmuş olmasına ilişkindir.

12 Eylül 1994 günü, Batmaz Hizbullah yasadışı örgütüne üyelik ve yardım sebebiyle gözaltına alınmıştır. 28 Eylül 1994 tarihinde avukat temsili olmaksızın gerçekleşen polis sorgusunda yasadışı örgüte üyeliğini kabul etmiş ve eylemleri hakkında ayrıntılı bilgi vermiştir. Daha sonraki işlem ve ifadeler sırasında da avukatla temsil edilmeyen Batmaz, 4 Ekim 1994 günü Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde dinlenerek herhangi bir silahlı eyleme katılmadığını, daha önceki ifadelerinin zorlama ile alındığını belirtmiştir. Başvurucunun kötü muamele iddiasına ilişkin şikayeti ise kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmesiyle sonuçlanmış, Batmaz da bu karara itiraz etmemiştir.

24 Ekim 1994'te Cumhuriyet savcısı, Batmaz aleyhinde, Hizbullah yasadışı örgütüne üyelik ve anayasal düzeni bozma iddiasıyla ceza davası açmıştır. Dava aralarında bir askeri hakim bulunan toplam üç hakimden oluşan Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde görülmeye başlanmış; ancak Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin kaldırılmasıyla Diyarbakır Ağır Ceza Mahkemesi'nde devam etmiştir. Batmaz, bir avukatla temsil edilmiş ve iddia olunan fiilleri inkar etmiş, üstelik gözaltı süresince kötü muameleye maruz kaldığını, sol kolunu kullanamaz hale geldi-

ğini belirtmiş ve iddiaları doğrultusundaki sağlık raporlarını sunmuştur. Kabul ettiği fiilleri yapmadığını, daha fazla kötü muamele görmemek için bunları yaptığını söylemek zorunda kaldığını, ifade metnini iki gözü bantla kapatılmış haldeyken imzaladığını söylemiştir. Savcının hazırladığı iddianamenin sadece gözaltı sırasında zorlama ile elde edilen kanıtlara dayandığı ve bu kanıtlar elde edilirken başvuruçunun avukatının bulunmadığı dikkate alındığında, başvuruçunun bu kanıtların değerlendirilmeye alınmaması gerektiğini ifade etmektedir. Ağır Ceza Mahkemesi, savcıdan bu kötü muamele iddialarına ilişkin soruşturma başlatmasını istemiş; savcı ise bu araştırma sonunda yeterli kanıt bulunamadığı için kovuşturmayla yer olmadığına karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, bu nedenle Batmaz'ın mahkûmiyet taleplerini reddetmiş ve mahkûmiyet kararı vermiştir. 29 Nisan 2009 tarihinde temyiz mercii Batmaz'ı haksız bulmuştur.

Batmaz, Sözleşme'nin özellikle 6. maddenin 1. ve 3. fıkralarının (adil yargılama ve avukata erişim hakları) ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Gözaltında avukatla temsil edilmeme üzerine; mahkeme, Salduz/Türkiye kararıyla benzer olaylar söz konusu olduğu için yerleşik içtihadını tekrar ederek 6. maddenin 1 ve 3-c hükümlerinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Zorlama ile alınan ifadelerin kullanılmasıyla ilgili olarak ise Mahkeme, Salduz/Türkiye içtihadını hatırlatarak avukatın yokluğunda alınan, başvuruçunun aleyhindeki ifadelerin hükme esas alınmasının Sözleşme'ye aykırı olduğunu; kötü muameleye dair madde 3 çerçevesinde bir başvurunun bulunmamasının 6. madde açısından kötü muamelenin dikkate alınmayacağı anlamına gelmediğini belirterek bu nedenlerle de 6. maddenin 1 ve 3-c hükümlerinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

10) SÜLEYMAN ÇELEBİ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 37273/10 38958/10... – Karar Tarihi: 24.05.2016)

Başvuruçular 19 Türk vatandaşı olup, aralarında DİSK başkanı Süleyman Çelebi, Türk Tabipler Birliği sendikası ve Türk Tabipler Birliği İstanbul Temsilcisi Gençay Gürsoy da bulunmaktadır. Başvuru, 1 Mayıs 2008 gününde İstanbul'da yaşananlarla ilgilidir. Bu tarihte işçi bayramı sebebiyle bir araya gelen topluluğa polis müdahale etmiştir.

29 Nisan 2008'de, Türkiye'nin üç büyük sendikası (DİSK, KESK ve TÜRK-İŞ) ve Türk Tabipler Birliği, valiliğe 1 Mayıs 2008 günü Tak-

sim Meydanı'nda bir eylem organize etme, Atatürk anıtına çelenk koyma ve 1977 yılında 34 ölü ve 126 yaralı ile sonuçlanan olayları anma isteklerini valiliğe bildirmişlerdir. 30 Nisan 2008 günü, valilik bu meydana yer alacak etkinliği yasaklamış, fakat sadece DİSK temsilcilerinin çelenk koyma talebini uygun görmüştür. Sendikalar buna rağmen; Taksim Meydanı'nda geçit yapmakta ısrarcı olmuşlardır.

1 Mayıs 2008 günü valilik ciddi güvenlik önlemleri olarak Taksim Meydanı'na tüm ulaşım yollarını sabah 5'ten itibaren kapatmıştır. Polisin elde ettiği bilgilere göre DİSK'in önünde sabah 6'dan itibaren toplanılmış ve polis saat 6.45'te topluluğu dağıtmak için müdahale etmeye başlamıştır. Bu müdahalede biber gazı ve TOMA'lar kullanılmıştır. Gece geç saatlere kadar şiddetli çatışmalar devam etmiş, kolluk güçleri DİSK binasının içine gaz bombaları atmış, hastaneye sığınan göstericilere ve acil servis önünde gösteri yapan doktorlara saldırmıştır. Göstericiler arasında önemli sayıda kişiler kolluk güçleri tarafından darp edilmiş ve bazı göstericiler ise biber gazı ve polis şiddeti sebebiyle hastanelik olmuştur.

Farklı tarihlerde başvuruçular dönemin Başbakanı Tayyip Erdoğan, üç bakan, İstanbul valisi, İstanbul Emniyet Müdürü ve ilgili tüm kolluk güçleri hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Bu şikayetler, hakkında şikayette bulunulan kişilerin sıfatları gereği üç başlık altında toplanmış ve bunların tümü reddedilmiştir. Bu süreçte başvuruçulardan bazıları hakkında yasadışı eylemlerde bulunmaktan işlem başlatılmış ve sonra hepsi serbest bırakılmış veya beraat etmişlerdir.

Başvuruçular polis şiddeti ve biber gazı kullanımı nedeniyle 3. maddenin ve toplanma özgürlüklerinin ihlal edildiği düşüncesiyle madde 11'in ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Madde 3'ün esas yönünden incelemesinde Mahkeme, kötü muamele iddiasıyla ilgili olarak; göstericilerin polis müdahalesinden önce herhangi bir şiddete başvurmadığı, göstericilere uygulanan şiddetin bu yüzden aşırı olduğu, başvuruçulardan Yaşar Yaradılmış ve Rahmi Yılmaz'a uygulanan darpın sağlık raporlarıyla kanıtlandığı nedenleriyle esas yönünden ihlal edildiği kanısına varmıştır.

Usul yönünden incelemesinde Mahkeme, bu tür incelemelerinde Devlet kurumlarının alanlarında bulunan kişilerde ağır derecede ve hukuk dışı kötü muamelede bulunulmasının aranması gerektiğini, bu halde olayla ilgili olarak etkili bir soruşturma yürütülmesinin elzem olduğunu, buna karşılık devlet görevlilerinin kısmi bir dokunulmazlıktan

faydalanmalarının genel işkence yasağının güvencelerini ortadan kaldırmabilecek bir duruma yol açtığını belirlemiştir. Bu yüzden Devletin, ilgili olaylarda soruşturma açılabilmesi için gereken önlemleri alma yükümlülüğünün bulunduğunu, Hükümetin DİSK binasının içine biber gazı atılmasıyla ilgili olarak vali ve emniyet müdürünün orada bulunmadığı, bu yüzden sorumlu olmadıklarına dair savunmasının geçersiz olduğunu ifade etmiştir. Bakanın bina içinde gaz kullanımı, hastaneye polis müdahalesi gibi önemli konularda hiçbir disiplin işlemi başlatmamış olması belli bir önem arz etmektedir. Vali ve emniyet müdürü, polise emir veren bir konumda bulduklarından ve kolluk güçlerinin kalabalığa hukuka aykırı müdahalesinde dokunulmazlık olarak nitelendirilebilecek bir koruma alanı sağladıklarından, Yaşar Yaradılmış ve Rahmi Yılmaz yönünden 3. maddenin usul yönünden ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

Madde 11 yönünden yapılan incelemede ise; göstericinin barışçıl olmasına rağmen; göstericilere karşı hiçbir hoşgörü gösterilmediği, hatta şiddet uygulandığı, bu önlem için zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın bulunmadığı gerekçeleriyle Mahkeme, Madde 11'in ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

11) YEHOVA ŞAHİTLERİYLE DAYANIŞMA DERNEĞİ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 36915/10 – Karar Tarihi: 24.05.2016)

Başvurucular Mersin'de Yehova Şahitleri cemaati sorumlusu vaiz Hüseyin Sami Gül ve Levent Sarkut ile Yehova Şahitleriyle Dayanışma Derneği'dir.

Yıllar boyunca Yehova Şahitleri cemaati İzmir ve Mersin'de özel yerlerde ibadet etmelerine izin verilmişken idare, şehirciliğe ilişkin 3194 sayılı kanun gereği, ibadet edilen bu yerleri kapatmıştır. Yehova şahitleri cemaatinin toplantı yaptığı, Akdeniz semtinde bulunan apartman dairesi, yapılan toplantıların yasadışı olduğu gerekçesiyle kapatılırken başka bir apartman dairesinde de bu tür toplantıları yapamayacakları bildirilmiştir. Belediyenin şehir planlamasıyla ilgilenen birimi cemaati, şehir planının ibadet için bir yer içermemesi konusunda bilgilendirmiştir. Şehir planına karşı Gül ve Sarkut'un açtıkları iptal davası reddedilmiş, temyizde de sonuç değişmemiştir.

İzmir Yehova Şahitleri cemaati, Karşıyaka'da bulunan bir binanın giriş katında törenlerini gerçekleştirirken, kanunda "camii" sözcüğü ye-

rine “ibadet yeri” ifadesi tercih edildiğinden dolayı artık şehir planında özellikle yer almadığı sürece törenlerini yapamayacakları söylenmiştir. 23 Şubat 2004 tarihinde bir ibadet yeri inşası için yer tahsisi talebinde bulunan cemaat, aynı zamanda Karşıyaka’daki apartman dairesini dini törenler için kullanmak amacıyla gerekli talepleri iletmiştir. Bu taleplerin tümü reddedilmiştir. Ret kararına karşı iptal davası açılmış, ancak İzmir İdare Mahkemesi bu davayı reddetmiştir. Danıştay kararı onaylamıştır.

Mahkeme başvuruların 9. maddeyle koruma altına alınan düşünce, inanç ve din özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasını incelemiştir. Mahkemeye göre Yehova Şahitlerinin din özgürlüğü yasayla ve meşru bir amaç (kamu düzeninin korunması) ile sınırlandırılmıştır. Müdahalenin orantılı olup olmadığını incelerken Mahkeme, şehir planlamasının devletlerin önemli bir takdir yetkisinin bulunduğu, buna karşılık Yehova şahitlerinin az sayıda oluşunun ibadet ve dini tören yeri tahsisi için aranan katı şartları sağlamalarını zorlaştırdığını, ihtiyaç duyulan yerin özel mimari özellikler göstermesine gerek olmadığını, idarenin 3194 sayılı İmar Kanunu’ndan kaynaklı yasal zorunlulukları kısıtlayıcı olarak yorumlayarak menfaat dengesi gözetmediğini belirtmiş; müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığını ve orantılı olmadığını ifade ederek 9. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

12) KAHYAOĞLU VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 37203/05 – Karar Tarihi: 24.05.2016)

Başvurucular Aslan, Hasan, Osman, Celal Kahyaoğlu, Mihlet Kahyaoğlu Kurt ve Sadet Kahyaoğlu Cuhalamak adında, Şanlıurfa’da ikamet eden Türk vatandaşı altı kişidir.

Olay, Şanlıurfa’da kamulaştırmaya uğrayan bir arsanın maliklerine kamulaştırma sonucu verilen paranın yetersizliğine ilişkindir. Arsanın bir bölümü Savunma Bakanlığı tarafından kamulaştırılmış, bir kısmında da elektrik dağıtım şirketi TEİAŞ lehine geçit hakkı tanınmıştır. Bununla ilgili olarak maliklere herhangi bir tazminde bulunulmamıştır. Başvurucular, 15 Kasım 2002’de Şanlıurfa Asliye Hukuk Mahkemesi’nde tazminat davası açmıştır. Mahkeme, Savunma Bakanlığı ve TEİAŞ’a yönelen iki davayı birbirinden ayırmış, maliklerin her birine 147.515 Avro ödenmesine karar vermiştir. Yargıtay bu kararı onamıştır.

Başvurucular, TEİAŞ’a yönelen davalarında yüzde 9’luk değer kaybının karşılığını talep etmiş, fakat mahkeme kişi başına düşen zarar

miktarı 15.373 Avro iken 3.638 Avro ödenmesine hükmetmiştir. Başvurucular, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

Mahkeme, Türkiye yüksek yargısının değer kaybının ancak %2'lik bölümünün tazmin edilmesine dair oluşturduğu içtihadının gerekçesinin belirsiz olduğunu, bunun da mülkiyet hakkına müdahale edilen kişilerin zararlarının tam olarak karşılanmasının önünde bir engel teşkil ettiğini belirterek 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

13) SÜRER v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 20184/06 – Karar Tarihi: 31.05.2016)

Başvurucular Ahmet Sürer ve Gülbeyaz Sürer, Türk vatandaşı olup Denizli'de ikamet etmektedir. Olay, zorunlu askerlik hizmetini yaparken hayatını kaybeden oğulları Ömer Sürer'in yaşam hakkına ilişkindir.

Denizli'de askeri şubeye teslim olup askerlik yapabileceğine dair sağlık raporu bulunan Ömer Sürer, askerliğini Bingöl'de yapmıştır.

29 Şubat 2004 tarihinde sabah 3 sularında nöbet tutarken kalp krizi geçirmiş ve doktor müdahalesine rağmen; kurtarılamamıştır. Otopside doğuştan kaynaklanan aort daralması sebebiyle öldüğü belirtilmiştir. Ömer Sürer'in arkadaşlarının ifadesi ve sağlık raporunun alınmasını takiben Elazığ Cumhuriyet savcısı, üçüncü kişilere yüklenebilecek hiçbir kusurun bulunmadığı ve sağlık raporunda kalp ve damarlara ilişkin bilgi olmadığı gerekçeleriyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Bu karara karşı Bay ve Bayan Sürer itirazda bulunmamıştır.

Daha sonra başvurucular, Savunma Bakanlığı'ndan tazminat talebinde bulunmuş ve güvenlik güçleri için, yaralanan ya da ölen kişilerin ailelerine maaş bağlanmasına dair düzenlemenin uygulanmasını istemişlerdir. Bakanlık bu talebi reddetmiştir. Bu ret işlemine karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'ne başvuran Bay ve Bayan Sürer'in talebi mahkemece ölüm ve askeri hizmetten kaynaklanan görevleri arasında illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

Başvurucular, idarenin oğullarının hastalığını askerlik öncesinde tespit etmiş olmasının gerektiğini ve kalp krizinin nöbet sırasındaki soğuk hava ile ve oğullarına verilen görevler ile tetiklendiğini ifade ederek Madde 2'nin ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. AYİM'deki iki askeri hâkimin, mahkemenin bağımsız ve tarafsızlığını etkilediğini ve bu ne-

denle de Madde 6 ile koruma altına alınan adil yargılanma hakkının da ihlal edildiğini düşünmektedirler.

Mahkeme, başvuruçuların oğullarının askerlik öncesinde görünür bir sağlık sorunu bulunmadığını, kalp krizinin soğuktan veya oğullarına verilen görevlerden kaynaklanıp kaynaklanmadığına dair bir bilgiye erişilemediğini, devletin çok ayrıntılı bir sağlık muayenesi istemesi hakkında Mahkemece bir hükümde bulunulamayacağını belirtmiş; kalp krizi geçiren kişiye müdahale hemen yapıldığı için Madde 2'nin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

Madde 6 kapsamında yapılan incelemede ise Mahkeme, daha önce Tanışma/Türkiye kararında AYİM'in tarafsız ve bağımsız olmadığını tespit ettiğinden ve bunun üzerine kayda değer bir gelişme olmadığından içtihadını değiştirmeyerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

14) ERSİN ERKUŞ VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 40952/07 – Karar Tarihi: 31.05.2016)

Başvuruçular Türk vatandaşları Ersin Erkuş, Engin Cengüz ve Sultan Öner İzmir'de ikamet etmektedir. Olay, başvuruçuların buldukları şantiyede polis müdahalesinde ve komiserlikte sorgu sırasında kötü muamele iddialarına ilişkindir. Ayrıca başvuruçular, polisler karşı ceza hukuku yollarının etkisizliğini ileri sürmektedirler.

Başvuruçulara göre polisler, PKK eylemlerine katıldığından şüphelenilen Ö.E'yi, araya girmeye çalışan Erkuş'u, Cengüz'u ve Bayan Öner'i de dövmüşlerdir. Hükümete göre Erkuş ve Cengüz, polisler bıçakla saldırmış ve çevrede taş atan bir kalabalık oluşmuştur. Olayda iki polis yaralanmıştır. 14 Kasım 2001 günü Bayan Öner ile Erkuş ve Cengüz'un anne ve babaları şikayette bulunmuşlardır. Sağlık raporu, ilgililerin vücutlarında darp izlerini ortaya koymuştur. Rapor, Bayan Öner'in iki gün, Bay Erkuş'unsa bir gün işe gitmeyeceğini belirtmiştir.

19 Kasım 2001 günü Erkuş ve Öner, avukatları ve aile bireyleri eşliğinde karakola gitmişlerdir. Sorgusunda Öner, saçlarından tutulup onlarca metre sürüklenmiş ve başka polisler tarafından da copla darp edilmiştir. Daha sonra Yeşilyurt hastanesine götürülmüş ve vücudundaki yaralar burada tespit edilmiştir. Karakola döndüğünde gözaltına alınmış ve 20 Kasım 2001 günü savcı tarafından dinlenmiştir. Polisler, karakolda Öner'in provokasyonda bulunduğunu belirten iki şahidin ifadesini almış-

lardır. Öner, 27 Kasım 2001 tarihinde üç polis hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

Savcı, polisler hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiş ve Erkuş ile Öner hakkında inceleme başlatmıştır. Karşıyaka Ağır Ceza Mahkemesi kovuşturmayaya yer olmadığına dair verilen karara itirazı haklı bulmuştur. 7 Temmuz 2005 tarihinde polisler beraat etmiş, İzmir Sulh Ceza Mahkemesi polislerin meşru bir müdahalede bulduklarını belirtmiştir. Yargıtay bu kararı onamıştır.

Başvurucular madde 3'ün esas ve usul yönünden ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, şantiyede meydana gelen olaylarla ilgili olarak, başvurunun hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde polis tarafından kötü muameleye tabi tutulduğu anlaşılamadığından Madde 3'ün ihlal edilmediği; gözaltındaki darpla ilgili olarak da idarenin tatmin edici bir açıklama yapamaması nedeniyle Madde 3'ün esas yönünden ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Olayların bir kısmı açısından Madde 3 usul yönünden ihlal edilmiş; ancak gözaltında şiddet uygulanan Öner hakkında etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğüne aykırı davranıldığından madde 3'ün usul yönünden ihlal edildiğine karar verilmiştir.

15) MERGEN VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 44062/09 – Karar Tarihi: 31.05.2016)

16) AYŞE YÜKSEL VE DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 55835/09 - Karar Tarihi: 31.05.2016)

Dava, Ergenekon davası kapsamında Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nden Tijen Mergen, Şükriye Varlık, Perran Yorgancıgil, Belkıs Bağ ve Nursel Gültür'in; ayrıca Ayşe Yüksel, Halime Filiz Meriçli ve Fama Nur Gerçel'in yasadışı Ergenekon örgütüne üyelik ve PKK sempatanı öğrencilere burs verme gibi gerekçelerle evlerinin aranması ve tutuklanmalarına ilişkindir. Bu kişilerin tümü beraat etmiştir. Başvurucular, hiçbir kanıt bulunmaksızın gözaltı ve tutuklamaların yapılmasının özgürlük ve güvenlik hakkını koruma altına alan Madde 5'in ihlal edilmesine sebep olduğunu düşünmektedirler.

Mahkeme, sadece Ergenekon belgelerinde ÇYDD'nin adı geçtiği için başvuru sahiplerinin özgürlüklerinden mahrum kalmalarının yeterli bir

açıklama teşkil etmediğini, bu kişiler hakkında hiçbir kanıt bulunmadığı için Hükümetin savunmasının tatmin edici olmadığını ifade etmektedir. Keyfi şekilde yapılan yargılama sonucunda madde 5'in 1. Fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17) YIANOPULU v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 12030/03 – Karar Tarihi: 31.05.2016)

Yunanistan vatandaşı Efrosini Yianopulu, mirasçı sıfatıyla tanınma başvurusunun ulusal mahkemelerce reddedilmesi üzerine İHAM'a başvurmuş ve Mahkeme 14 Ocak 2014 tarihli kararıyla başvurucunun mülkiyet hakkına bir müdahale olduğuna ve İHAS Ek- 1 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir. Başvurucu İHAS'ın 41. maddesine atıfta bulunarak adil tazmin için 10 milyon Amerikan Doları talep etmiştir. İHAS 41. maddenin uygulanması meselesi henüz karar aşamasında olmadığından, Mahkeme bu konuyu saklı tutmayı uygun bulmuştur. Her iki tarafın da iddialarını değerlendiren Mahkeme 31 Mayıs 2016'da verdiği kararında 4.300.000 maddi tazminatın; 15.000 Avro manevi tazminatın ve 10.000 Avro yargılama masraf ve giderlerinin başvurucuya ödenmesine karar vermiştir.

18) KNICK v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 53138/09 – Karar Tarihi: 07.06.2016)

Dava, Türkiye'nin beşinci büyük bankası olan Demirbank'ın Tasarruf Mevduat Sigorta Fonuna (TMSF) devredilmesi ve ardından satışı sonucu hissedar Almanya vatandaşı Dieter Claus Knick'in hisselerinden mahrum bırakılması ile ilgilidir.

Knick, Devletin yasa dışı eylemlerinin bir sonucu olarak Demirbank'taki hisselerini kaybettiği ve kaybına ilişkin olarak tazminat alamadığı iddiasıyla iç hukuk yollarını tükettikten sonra İHAM'a başvurmuştur. Mahkeme, başvuranın hisselerinin hukuka aykırı müdahale temelinde elinden alındığını; ancak başvuran bu kaybına ilişkin olarak herhangi bir tazminat alamadığını ve orantısız bir yük taşımaya mecbur bırakıldığını belirtmiştir. Sözleşme'ye Ek 1 No.lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.

19) CEVAT ÖZEL v. TÜRKİYE**(Başvuru No. 19602/06 – Karar Tarihi: 07.06.2016)**

Başvurucu Cevat Özel, 1948 doğumlu bir Türk vatandaşı olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Özel, avukattır ve telefonlarının dinlenmesi hakkında başvuru yapmıştır.

Savcı, İstanbul 8. Ağır Ceza Mahkemesi'nden aralarında Özel'inin de bulunduğu 8 kişinin telefonlarının dinlenmesi için izin istemiştir. Bu kişilerin İmarbank'ta eskiden çalışan ve örgütlü suç işlemekten dolayı aranan iki kişiyle iletişim içinde olduğu düşünülmektedir. Mahkeme, dinleme iznini üç aylık bir süre için vermiştir.

Daha sonra savcı bu kararın uygulanmasını durdurma ve dinleme kayıtlarının yok edilmesi talimatını vermiştir. 2005 yılında Özel bu konuya ilişkin mektubu görmüş ve kararın yasalara aykırı olduğu gerekçeyle tazminat talebinde bulunmuştur. Bu talebi reddedilmiş ve Yargıtay da kendisini haksız bulmuştur. Özel'in, hakimler hakkındaki şikayeti haksız bulunduğu için onlara tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Özel, özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini düşünmektedir.

Mahkeme, müdahalenin bir yasayla öngörülüp öngörülmediğini incelemiştir. Telefonların dinlenmesine dair bir yasa bulunmasına rağmen; bu önlemin ne şartlar altında ve nasıl uygulanacağı, kişinin keyfi uygulamalara karşı nasıl korunacağı gibi konularda yeterince açık bir düzenleme bulunmadığından, müdahalenin yasa ile öngörülmüş olma şartı taşımadığını, bu nedenle madde 8'in ihlal edildiğini ifade etmiştir.

20) ŞAHİN KUŞ v. TÜRKİYE**(Başvuru No. 33160/04 – Karar Tarihi: 07.06.2016)**

Başvurucu Şahin Kuş, Türk vatandaşı olup Konya'da ikamet etmektedir. Kuş'un Suriye'de aldığı diplomanın denkliğine dair bir değişiklik yapılmış ve bunun sonucunda da müfettişlik görevinden alınmıştır.

Kuş, Damas Üniversitesi'nde Arap dili ve edebiyatı okumuş ve 8 Haziran 1993 tarihinde diplomasını almıştır. 16 Ağustos 1993 tarihinde bu diploma, YÖK tarafından tanınmış ve lisans denkliği kabul edilmiştir. Ardından Kuş, Konya Selçuk Üniversitesi'nde "Arap Dili ve Retoriği" adlı yüksek lisans programını 1996 yılında tamamlamış ve 14 Mayıs 1997 tarihinde Iğdır Aralık İlköğretim Okulu'nda öğretmenlik yapmak üzere atanmıştır.

16 Temmuz 1997 tarihinde YÖK, yurtdışında alınan İlahiyat Bölümü diplomalarına ve aynı şekilde İlahiyat dersi verilen herhangi bir yükseköğrenim kuruluşundan alınan diplomalara artık denklik vermeyeceğine karar vermiştir. YÖK, daha önce verilen denklik belgelerini de iptal etmiş ve Kuş'un denkliği de böylelikle iptal edilmiştir. Kuş'un ataması 30 Temmuz 1997 gününde iptal edilerek öğretmenlik mesleğinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

10 Aralık 1997 tarihli bir kararla YÖK, denklik belgelerinin iptaline dair kararını değiştirmiş, ancak bu belgelere "Bu belge öğretmen ve eğitimci atamalarında geçerli değildir." ifadesini eklemiştir. 5 Mayıs 1998 tarihinde YÖK, Kuş'un belgesini tekrar çıkarmış ve bu ifadeyi de belge metnine eklemiştir.

4 Ekim 1997 tarihinde Kuş, YÖK'ün bu kararlarının iptali için bakanlıktan talepte bulunmuş, ancak Danıştay'ın 3 Şubat 1999 tarihli kararıyla haksız bulunmuştur.

Mahkeme, bu başvuruyu özel hayatın ve aile hayatının korunmasını düzenleyen madde 8 kapsamında incelemiştir. Mahkemeye göre, denklik belgesinin verilmesinden itibaren dört yıl sonra, başvuru yüksek lisansını başarıyla bitirmişken ve mesleğin icrasına ilişkin herhangi bir sorun taşıdığına dair bilgi bulunmamaktayken bu belge iptal edilmiş; bu şekilde başvuru sadece meslek hayatı değil, aynı zamanda özel hayatı da etkilenmiştir. Kişilerin gelecek hakkında güvenle plan yapabilmeleri önünde engel olan bu uygulamayı meşrulaştıran herhangi güçlü bir toplumsal ihtiyaç bulunmamakta, bu önlemin orantılılığı da söz konusu olmamaktadır. Bu nedenlerle "demokratik toplumda gereklilik" kriteri sağlanmamış ve madde 8 ihlal edilmiştir.

21) **KARABEYOĞLU v. TÜRKİYE**

(Başvuru No. 30083/10 – Karar Tarihi: 07.06.2016)

Başvuru Hamdi Ünal Karabeyoğlu Türk vatandaşı olup 1955 yılında doğmuş ve Uşak ilinde ikamet etmektedir.

2007 yılında İstanbul savcılığı, üyelerinin siyasal rejimin istikrarını bozma ve askeri darbe planlama eylemlerine karıştığı şüphelenilen Ergenekon adında bir suç örgütüne ilişkin soruşturma başlatmıştır. 23 Mars 2008 tarihinde bir siyasal partinin binasında arama yapılmış ve el konulan belgeler arasında birçok hâkimin özel hayatlarına dair bilgiler ve bazı kişi ve kuruluşlarla ilişkilerine dair belgeler de bulunmuştur.

14 Ağustos 2008 tarihinde savcı, HSYK Teftiş Kurulu'ndan aralarında Karabeyoğlu'nun da bulunduğu bu hâkimlerle ilgili soruşturma yapmak için izin istemiştir. 5 Eylül 2008 tarihinde bu izin verilmiş, Adalet Bakanlığına bağlı müfettişler usuli işlemleri yerine getirmiştir. 14 Ekim 2008 günü İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi Karabeyoğlu'na ait beş telefon numarasının üç ay süreyle dinlenmesine karar vermiştir. 15 Ocak 2009 tarihinde bu dinleme süresi uzatılmıştır.

19 Ocak 2009'da, telefon dinlemelerinin ilk bölümünün incelenmesi sonucunda müfettişler, örgütlü suçlarla ilgilenen savcıyla görüşmüştür. Savcı, bu hakimlerin suça karışmadığına kanaat getirerek kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. 31 Aralık 2009'da savcılık tarafından bu dinleme kayıtları, karara uygun olarak yok edilmiştir.

31 Aralık 2009 tarihinde savcı, Karabeyoğlu'na kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı ve dinlenen kayıtların yok edildiğine dair bilgiyi iletmiştir. Karabeyoğlu ayrıca Adalet Bakanlığı tarafından da hakkındaki disiplin sürecinin sonlandığı ve kayıtların yok edildiği konusunda bilgilendirilmiştir.

Başvurucu, madde 6 ve madde 8 yönünden İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi'ne başvurarak, kendisinin ve ailesinin iletişiminin izlenmesinin keyfi ve yasalara aykırı şekilde yapıldığını iddia etmiştir. Bunun mesleki ve kişisel yaşamına zarar verdiğini, bakanlık tarafından bilgilendirme yapılmadığı için de mahkemeye erişim hakkına saygı gösterilmediğini belirtmiştir. Mahkeme, bu iddiaları madde 8 ve madde 13 kapsamında incelemiştir.

Mahkeme, madde 8 kapsamındaki incelemesini ikiye ayırmış ve öncelikle ceza soruşturması açısından, daha sonra ise disiplin soruşturması yönünden bir değerlendirme yapmıştır. Ceza soruşturması açısından alınan önlemin ulaşılabilir ve açık yasal düzenleme olan CMK madde 135'e uygun yapıldığını, dinleme kayıtlarının yasal sürede yok edildiğini, başvurucunun hakkındaki işleme dair bilgilendirildiğini belirterek madde 8'in bu yönden ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Disiplin soruşturması yönünden ise Mahkeme, Karabeyoğlu'nun dinleme kayıtlarının Anayasa'ya ve yasalara aykırı olarak disiplin soruşturmasında da kullanıldığını, dinleme kayıtlarının bir kopyasının müfettişlerin elinde uzun bir süre kalmasının özel hayatın gizliliğine müdahale teşkil ettiğini, bunun da yasa ile öngörülmüş olmaması sebebiyle Madde 8'in ihlali anlamına geldiğini belirtmiştir.

Mahkeme, Karabeyoğlu'nun telefon kayıtlarının disiplin işleminde kullanılması ve bir süre yok edilmemesi yoluyla yasalara aykırı davranan kişiler hakkında herhangi bir başvuru yolunun bulunmadığını, bu yüzden madde 13'ün de ihlal edildiğini ifade etmiştir.

22) ENVER AYDEMİR v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 26012/11 – Karar Tarihi: 07.06.2016)

1977 doğumlu Enver Aydemir, 2007 yılında askerlik görevini reddederek vicdani retçi olduğunu açıklamış, bunun üzerine ilk olarak gözaltına alınmıştır. Devam eden itaatsizliği sebebiyle aleyhinde iki ceza davası açılmıştır. Yaklaşık iki aylık bir süre sonrasında serbest bırakılan Aydemir, alaya dönmeyerek kayıplara karışmıştır. 2009'da tutuklanarak Maltepe askeri kışlasına gönderilmiştir. Burada Aydemir, gardiyanlar tarafından dövüldüğünü, geceyi çıplak ve örtüsüz olarak geçirmek zorunda bırakıldığını, ardından beş-altı asker tarafından zorla askeri üniforma giydirildiğini, direndiği için de kötü muameleye maruz bırakıldığını iddia etmektedir. 2 Ağustos 2011'de emre itaatsizlik sebebiyle hakkında hapis cezası verilmiş, ancak mahkeme hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir.

2007 ve 2009 yılları arasındaki asker kaçaklığı sebebiyle hakkında üçüncü ceza davası 2010 yılında açılmıştır. 5 Temmuz 2013'te 10 ay hapis cezasına hükmedilir, bu ceza paraya çevrilir. Bu davanın temyizi Askeri Yargıtay'da görülmektedir.

2010 yılında Aydemir hakkında “antisosyal kişilik” bozukluğu teşhisi konul ve askerliğe uygun olmadığı rapor edilmiş, böylece iki diğer ret eylemi sebebiyle hakkında açılan davalardan beraat etmiştir.

Bu sırada 28 Aralık 2009'da, Aydemir 24-25 Aralık 2009 tarihleri arasında gördüğü kötü muameleyle ilgili suç duyurusunda bulunmuştur. İstanbul Ceza Mahkemesi'nde bu dava görülmektedir.

Aydemir; askeri üniformayı giymemesinden dolayı hakkında sürekli olarak başlatılan ceza kovuşturmaları, hakkında verilen mahkûmiyet kararları ve işkence iddialarına yer verilmeyen eksik soruşturma nedenleriyle insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele yasağını öngören madde 3'ün ihlal edildiğini iddia etmektedir. Aydemir ayrıca, vicdani retçi statüsünü talep etmesi sebebiyle birçok gözaltı, kovuşturma ve mahkûmiyet kararlarına maruz kalmasından dolayı düşünce, vicdan ve

din özgürlüğünü koruma altına alan madde 9'un ihlal edildiğini de iddia etmektedir.

Mahkeme, bu başvuruyu 3. ve 9. maddeler kapsamında incelemiştir.

3. madde açısından Mahkeme, Askeri Mahkeme'nin 14 Mart 2012 tarihli kararında başvurucuya karşı şiddet uygulandığını tespit etmesine rağmen; bu fiili uygulayanlar hakkında hiçbir mahkûmiyet kararı verilmemesinin gerekçesinin anlaşılmadığını; bu şiddetin utandırma, korkutma, fiziksel ve moral açısından yıpratma amaçları taşıdığını, buna karşılık birçok ceza soruşturmasının başvurucu hakkında yapıldığını belirtmiş ve madde 3'ün maddi açıdan ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Soruşturmanın etkililiği açısından ise Mahkeme, şiddet uygulayan kişiler hakkında soruşturma başlatılmış olsa da bunlar hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiğinden ve Aydemir'in ifadesinin suç duyurusundan ancak bir ay gibi uzun bir süre sonra alındığından, madde 3'ün usul yönünden de ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Madde 9 yönünden yaptığı incelemede Mahkeme, başvurucunun şeriatı savunduğunu belirterek "laiklik ilkesine göre yönetilen Türkiye Cumhuriyeti'ne ait askeri üniformayı giymeyi reddettiğini" açıkladığını tespit etmiştir. Bu bakımdan her düşünce ve fikrin 9. madde kapsamında görülemeyeceğini belirterek, başvurucunun askerlik hizmetini reddetmesinin sebebinin belli bir inanç olduğuna dair yeterli bilgi bulunmadığını dikkate almış ve madde 9'un olayda uygulanamaz olduğuna hükmetmiştir.

23) GÜVENER v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 61808/08 – Karar Tarihi: 14.06.2016)

Başvurucular Behçet Güvener, Bayram Güvener, Orhan Güvener, Mehmet Güri Güvener ve Sevda Güvener Türk vatandaşı olup Mersin'de ikamet etmektedir.

Başvuru, zorunlu askerlik hizmeti sırasında intihar ederek yaşamına son veren (başvurucuların bazılarının oğlu, diğerlerinin kardeşi olan) Cevdet Güvener'in yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

23 Şubat 2007 tarihinde 9.00 ve 13.00 saatleri arasında nöbet tutarken, Cevdet Güvener ve iki arkadaşı uyuyakalmış ve kendilerini teftiş eden komutan tarafından uyandırılmışlardır. Komutan bu üç kişinin ismini almış ve birliklerinin kumandanını çağırtmıştır. Tanıklara ve dosyadan anlaşılan bilgilere göre Cevdet Güvener telsiz aracılığıyla kumandanını aramış ve "elveda arkadaşlar" mesajını bırakmıştır. Bunun ardın-

dan kafasına silahıyla bir kurşun sıkmış, yaralanmış ve aynı gün hayatını kaybetmiştir.

Olayla ilgili bir soruşturma açılmış ve tanıklar dinlenmiştir. Askeri savcı, kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiş ve Cevdet Güvener'in kendi isteğiyle yaşamına son verdiğini, bir başkasının bundan sorumlu tutulamayacağını belirtmiştir. 17 Eylül 2007 günü ilgilinin ailesi bu karara itiraz etmiş ve soruşturmanın öldürme fiilinin gerçekleştiğine dair iddiaları ciddiyle dikkate almadığını, tanık ifadelerinin ikna edici olmadığını ifade etmiştir. Gazi ve şehit aileleriyle dayanışma için kurulmuş olan Mehmetçik Vakfı, aileye 15 Eylül 2008 günü 11.650 Avro'luk bir yardım yapmıştır. Cevdet Güvener, askerlik hizmeti boyunca psikiyatr yardımını almış ve kendisinin "adaptasyon sorunu" olduğu belirtilmiştir.

Cevdet Güvener'in ailesi, onun uyuyakaldığı için hiyerarşik üslerinden biri tarafından öldürüldüğünü ve soruşturmanın etkili yürütülmediğini iddia etmektedir.

Mahkeme, madde 2'nin ihlal edilip edilmediğini değerlendirirken öncelikle soruşturmanın olayın niteliklerine uygun, yeterince derin ve bağımsız olup olmadığını ve Cevdet Güvener'in yakınlarının soruşturmayaya yeterince dâhil edilip edilmediğini sorgulamış ve madde 2'nin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

24) KAVAKLIOĞLU ve DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 15397/02 – Karar Tarihi: 14.06.2016)

Başvurucular 63 Türk vatandaşıdır. Başvurucular, Ankara Ulucanlar Cezaevinde 26 Eylül 1999 tarihinde gerçekleştirilen polis operasyonunda hayatını kaybeden 8 tutuklu ve yaralanan 65 tutuklunun dokuz yakınıdır.

6 Ekim 2015 tarihinde verilen bir kararla Mahkeme, hem maddi hem de usul yönünden madde 2'nin ihlal edildiğine karar vermiş ve Abuzer Çat'ın yakını olan Hüseyin Çat ve Hasan Çat'a 50.000 Avro ile Behsat Örs'e 5.000 Avro manevi tazminat ödenmesine hükmetmiştir. 5 Ocak 2016 tarihinde Hükümet, Daire kararını Büyük Daire'ye götürmüş ve Sözleşme'nin 43. Maddesinin uygulanmasını talep etmiştir. Başvurucuların avukatı Behsat Örs'ün 27 Ocak 2014 tarihinde hayatını kaybettiğini ve geride eşi ile kız çocuğunu bıraktığını belirterek kararın gözden geçirilmesini talep etmiştir. Mahkeme, Behsat Örs'ün kızı ve eşine manevi tazminat olarak 5000 Avro verilmesine ve Hüseyin Çat ve Hasan

Çat'a da Anayasa Mahkemesi'nin 21 Mayıs 2015 tarihinde verdiği karar gereği, 50.000 Avro'luk miktarın ödenmesine karar vermiştir.

25) AYBOĞA ve DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 35302/08 – Karar Tarihi: 21.06.2016)

Dava, başvuranlar Ali Ayboğa, Abdurrezzak Ayboğa, Abdülcebbar Ayboğa, Salih Ayboğa ve Dergah Bitkin'in devam eden tutukluluk hallerinin hukuka uygunluğuna ilişkin itirazları ile ilgilidir. Başvuranlar, yargılanmalarının etkili bir şekilde denetlenmesini isteme haklarının ihlal edildiği iddiasıyla İHAM'a başvurmuştur.

Başvuranlar, 24 Temmuz 2007 tarihinde, bir suç örgütüne üye oldukları şüphesiyle yakalanıp gözetim altına alınmışlardır. Başvuranların avukatı yargılama öncesi tutukluluk kararına itiraz etmiş ve tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakılmaları için üç ayrı başvuruda bulunmuştur. Ancak tüm bu başvurular herhangi bir sözlü duruşma yapılmaksızın reddedilmiştir. 17 Mart 2008'de tutukluluk süreleri uzatılmış ve bunun üzerine avukatlarının yaptığı itirazlar yine kabul edilmemiştir. 24 Haziran 2008'de yapılan ilk duruşmada başvuranlar serbest bırakılmıştır.

Mahkeme ilk dört başvuranın, devam eden tutukluluk hallerinin hukuka uygunluğuna itiraz etmek için yargılamalar sırasında mahkeme önüne çıkartılmadıklarına ilişkin şikâyetlerini kabul edilebilir bulmuş; Dergah Bitkin'in başvurusunu ise kabul etmemiştir.

İHAM, *Erişen ve Diğerleri / Türkiye ve Karaosmanoğlu ve Özden / Türkiye* davalarında benzer bir şikâyeti incelediğini ve Sözleşme'nin 5'inci maddesinin ihlal edildiğine hükmettiğini belirtmiş ve mevcut davayı anılan kararlarında vardığı sonuçlardan ayrılmayı gerektirecek herhangi bir durum olmadığına karar vermiştir. İlk dört başvuranın devam eden tutukluluk hallerinin hukuka uygunluğuna itiraz etmek için yargılamalar sırasında mahkeme önüne çıkartılmamaları nedeniyle Sözleşme'nin 5'inci maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

26) SEKİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 44695/09 – Karar Tarihi: 21.06.2016)

Başvurucu Deniz Seki, 24 Şubat 2009'da uyuşturucu kullanma ve uyuşturucu ticareti yapma nedeniyle tutuklanmıştır. Seki'nin yaptığı tüm tutuksuz yargılanma başvuruları sözlü duruşma yapılmaksızın reddedilmiştir. 1 Ekim 2009'da yapılan ilk duruşmada serbest bırakılmıştır.

Mahkeme, *Erişen ve Diğerleri / Türkiye ve Karaosmanoğlu ve Özden / Türkiye* davalarında benzer bir şikâyeti incelediğini, söz konusu davalarda Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiğine hükmettiğini belirtmiş ve mevcut davayı anılan kararlarında olduğu sonuçlardan ayrılmayı gerektirecek herhangi bir durum olmadığına karar vermiştir. Başvuranın devam eden tutukluluk halinin hukuka uygunluğuna itiraz etmek için yargılamalar sırasında mahkeme önüne çıkartılmaması nedeniyle Sözleşme'nin 5. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

27) ŞAHINKUŞU v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 38287 – Karar Tarihi: 21.06.2016)

Başvurucular Fariz Şahinkuşu ve Medine Şahinkuşu, Türk vatandaşı olup Adana'da ikamet etmektedirler. Olay, zorunlu askerlik hizmeti sırasında oğulları Ferid Şahinkuşu'nun ölümüyle ilgilidir.

Ferid Şahinkuşu orduya 4 Aralık 2003 tarihinde katılmıştır. Ace-milikten sonra Tokat ilinin Erbaa beldesinde jandarma komutanlığında askerliğini yapmıştır. 29 Aralık 2004 tarihinde Ferid Şahinkuşu ile astsubay ve bir kişi daha, ısıtıcı almak ve astsubayın kişisel işlerini halletmek üzere şehir merkezine gitmişlerdir. Astsubay, iki askere de kendisi dönene kadar aracın yakınında durmalarını emretmiştir. Astsubayı bekleyen Ferid Şahinkuşu, arkadaşıyla yakındaki süpermarketten yiyecek almaya yönelmiş, fakat astsubay tarafından yakalanmış ve azarlanmıştır. Aynı gün saat 19.00 sularında Ferid Şahinkuşu aynı astsubay tarafından emirlerine itaat etmediği gerekçesiyle dövülmüştür. 30 Aralık 2004 tarihinde Ferid Şahinkuşu koğuştaki arkadaşının silahıyla kafasına bir kurşun sıkarak intihar etmiştir. Hastaneye kaldırılmışsa da kurtarılamamıştır.

Hemen ceza soruşturması açılmış ve tanıklar ile astsubay dinlenmiş, otopsi yapılmıştır. Sivas askeri savcısı, astsubayın fiilleri ve ilgili-nin ölümü arasında nedensellik bağı kurulamadığından kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. Bu karar Malatya Askeri Mahkemesi tarafından 7 Temmuz 2006 tarihinde onanmıştır.

Buna ek olarak 30 Aralık 2004 tarihinde astsubay ve komutan hakkında ihmal ve intihar sebebiyle idari soruşturma açılmıştır. Bu soruşturmada hazırlanan rapora göre Ferid Şahinkuşu astsubaya insanların içinde küfür etmiş ve astsubay iki günlüğüne işe devam edememiştir. Bunu öğrenen ve askerlik süresinin uzatılacağından ve cezalandırılacağından korkan Ferid Şahinkuşu intihar etmiştir. Raporu hazırlayan yetki-

li, komutan ve astsubayın, Ferid Şahinkuşu'nu, birkaç ay önce ortaya çıkan psikolojik sorunlarına rağmen; hastaneye kaldırmadıkları için ihmalden dolayı sorumlu olduklarını belirtmiştir.

26 Temmuz 2005 tarihinde askeri mahkeme, astsubay hakkında inceleme başlatmış ve Ferid Şahinkuşu ile arkadaşının yaralanması fiillerini işlediğini tespit etmiştir. 4 Kasım 2010 tarihinde 1 ay 20 günlük hapis cezası verilmiş, ancak bu ceza ertelenmiştir. 6 Haziran 2011 tarihinde Bay ve Bayan Şahinkuşu'nun itirazı reddedilmiştir. Bay ve Bayan Şahinkuşu ile Ferid Şahinkuşu'nun kardeşleri Savunma Bakanlığı'na tazminat davası açmış, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ailenin talebini kısmen haklı bulmuştur.

Aile, 2. madde'nin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, Devletlerin yargı yetkisi alanlarındaki kişilerin yaşam haklarını başkalarına karşı olduğu gibi, kendilerine karşı da koruma yönünde olumlu bir yükümlülüğü bulunduğunu tekrar ederek başlamıştır. Bu yükümlülük zorunlu askerlik hizmeti sırasında da geçerli olup, yasal ve idari tüm önlemlerin alınmasını gerektirir. Devletin ayrıca yaşam kaybı meydana geldiğinde, olayın meydana geldiği koşulları ortaya çıkaracak nitelikte etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu durumda sorgulanması gereken kriter, devletin intihar eden kişinin bu eylemi yapabileceğine dair bir bilgisi olup olmadığı, hatta bunu tahmin etmesi gerekip gerekmediğidir. Olayda Ferid Şahinkuşu'nun psikolojik rahatsızlığının mesleğin kurallarına uygun davranmama ve disiplinsizliğin ötesine gidecek bir uyum sorunu olarak görülemeyeceği, olayın çok hızlı geliştiği için kolayca takip edilemeyeceği, astsubayın davranışları ile intihar arasında nedensellik bağının kurulması için yeterli bağlantı bulunmadığı gerekçeleriyle 2. maddenin'nin ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

28) HALİME KILIÇ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 63034/11 – Karar Tarihi: 28.06.2016)

Başvurucu Halime Kılıç, 1940 doğumlu bir Türk vatandaşı olup Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Halime Kılıç, eşinden şiddet ve tehdit gören Fatma Babatlı'nın annesidir.

16 Temmuz 2008 tarihinde Fatma Babatlı, eşi S.B hakkında şikayette ve koruma talebinde bulunmuştur. 18 Temmuz 2008 günü Aile Mahkemesi ilk koruma kararını vermiş ve S.B'nin aile konutuna yak-

laşmasını ve eşine herhangi bir şiddet eyleminde bulunmasını yasaklamıştır. Bu karar 6 Ağustos 2008’de tebliğ edilmiş ve karara uyulmaması halinde özgürlükten mahrum bırakma cezasına hükmedileceği bildirilmiştir. Ekim 2008’de ise savcı, S.B’nin basit yaralama fiilini işlediğini iddia etmiştir.

Temmuz ve Ekim 2008’de Fatma Babatlı tekrar şiddet sebebiyle Aile Mahkemesi’nden ihtar kararı almıştır. Aile Mahkemesi, Ceza Mahkemesi’ne bilgi vermiş ve S.B hakkında hapis cezası istenmiştir. Ceza Mahkemesi bu talebi reddetmiştir. Fatma Babatlı bunun üzerine savcıya acil yardım talebinde bulunmuş, eşinin çocuklarından ikisini alarak ölüm tehdidinde bulunduğunu belirtmiştir. Dördüncü şikayetinin ardından, 7 Kasım 2008 tarihinde S.B Fatma Babatlı’yı ve kendisini öldürmüştür.

Ocak 2009’da Halime Kılıç, savcı hakkında görevi ihmal sebebiyle ve diğer tüm yetkililer hakkında kızının hiçbir şikayetinin ardından etkili bir soruşturma yürütmedikleri ve kızının ölümüne sebep oldukları için suç duyurusunda bulunmuştur. Bu da kovuşturmayaya yer olmadığına dair bir kararla sonuçlanmış ve Kılıç’ın itirazları da reddedilmiştir.

Kılıç, yaşam hakkını koruma altına alan 2. maddenin’nin ve ayrımcılık yasağını düzenleyen 14. maddenin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme; Fatma Babatlı’nın dört kez yetkili mercilere başvurduğunu, üç koruma kararı verilmiş olmasına rağmen; bunların etkili olmadığını, aile içi şiddet konusunda koruma tedbirlerinin olabildiğince çabuk uygulanması gerektiğini, buna rağmen; ilk koruma tedbirinin S.B’ye bile 19 günden önce, ikincisinin de sekiz haftadan önce iletilmemiş olduğunu tespit etmiştir. Bu tarihler arasında Fatma Babatlı şiddet görmeye devam etmiştir. Devamında, S.B’nin hareketlerinin tehlikeli olduğunun somut şekilde ortaya çıkmasına rağmen; Fatma Babatlı’nın gerçek anlamda korunduğuna dair bir bulgu yok iken S.B tahliye edilmiş ve koruma tedbirlerine aykırı davranıldığında uygulanması gereken tedbirler uygulanmamıştır. Hükümet, Fatma Babatlı’nın kadın sığınma evine sığınabilecek durumdayken bunu yapmadığını, bu yüzden devletin sorumluluğunun bulunmadığını iddia etse de; Mahkeme, yedi çocuklu bir kadının sığınma evine gitmesinin zor olduğunu, sığınma evlerinin sayısının yetersiz olduğunu, buna karşılık S.B’nin şiddet eylemlerini inceleme ve mağduru koruma görevinin yargı organlarına düştüğünü belirterek 2. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

14. maddenin 2. madde ile birlikte incelemesinde ise Mahkeme, kadının aile içinde maruz kaldığı şiddetin, mağdur tarafından defalarca bildirilmiş olmasına rağmen dikkate alınmadığını; şiddet eylem ve tehditlerine yetkililerin göz yumarak aslında bu eylemlere ortam hazırladığını belirtmiş ve Opuz kararını hatırlatarak 2. madde ve 14. maddenin birlikte ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Başvurucuya 65.000 Avro ödenmesine karar verilmiştir.

29) ALİ OSMAN ÖZMEN v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 42969/04 – Karar Tarihi: 05.07.2016)

Başvurucu Ali Osman Özmen, 1942 doğumlu bir Türk vatandaşı olup Ankara’da ikamet etmektedir.

Özmen, bir inşaat firmasının genel müdürüdür; askeri mahkeme tarafından yolsuzluk ve ihaleye fesat karıştırma gibi fiillerle suçlanmış, hakkında 30 Nisan 2004 günü tutuklama kararı verilmiştir. Bu karara defalarca itiraz eden Özmen, kendisi asker olmadığı için askeri mahkemenin görevli olmadığını ifade etmiş; fakat talepleri reddedilmiştir. 14 Nisan 2005 günü serbest bırakılmıştır.

Aralık 2004’te, askeri savcı aralarında Özmen’in de bulunduğu 39 kişiye karşı ceza davası açmış, askeri mahkeme kendisinin görevli olmadığını, görevli mahkemenin Ankara Ağır Ceza Mahkemesi olduğunu belirtmiştir. 21 Haziran 2007 günü Özmen 40 yıl hapse mahkum edilmiş, ancak Askeri Yargıtay bu kararı bozmuştur. Mahkeme, olayların devamına dair bilgi sahibi değildir.

Özmen, 5. maddenin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Mahkeme, 5. maddenin 1. Fıkrası kapsamındaki incelemesinde; yerel mahkemede görülen dava dosyasında Özmen hakkında yeterince suç şüphesi yaratan bilgi ve belgelerin bulunduğunu, bu yüzden özgürlükten mahrum bırakılmasının doğal olduğunu belirtmiş ve 5. Maddenin 1. fıkrasının ihlal edilmediğini belirtmiştir. 3. fıkra kapsamında yapılan incelemede Mahkeme, tutuklama kararı veren mahkemenin askeri mahkeme olması, daha sonra Anayasa Mahkemesi kararları, kanun ve anayasa değişiklikleri ile askeri mahkemelerin sivilleri yargılamaması yönünde bir irade sergilendiğini, askeri mahkemelerin yapısının değiştirildiğini belirtmiş; olay tarihinde kararı veren hâkimlerden bazılarının bağımsızlığı ve tarafsızlığı tartışma konusu olan askeri hâkimler olmasının 5. maddenin 3. fıkrasının ihlal edilmesine sebep olduğu sonucuna

varmıştır. 4. fıkra kapsamında yapılan incelemede ise Mahkeme, tutuklamanın “mahkeme” tarafından verilmiş bir karar ile olması şartı değerlendirilirken “mahkeme” teriminin; askeri hâkimler söz konusu olduğunda madde 6’nın yorumu ile benzer bir şekilde yorumlanması gerektiğini, bu yüzden kararı verenin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olması gerektiğini belirtmiştir. Askeri mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığı ile ilgili verdiği diğer kararlardan Ergin v. Türkiye, İbrahim Gürkan v. Türkiye, Bülbül v. Türkiye’ye atıfta bulunarak 4. fıkranın da ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

30) RAHMI ŞAHİN v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 39041/10 – Karar Tarihi: 05/07/2016)

Dava, başvuran Rahmi Şahin’in tutukluluğu süresince kötü muameleye maruz kaldığına ilişkin şikâyeti ile ilgilidir.

Rahmi Şahin, polis ile göstericiler arasında çıkan çatışmalara karıştığı şüphesiyle 12 Aralık 2009’da Hakkari’de gözaltına alınmıştır. Polis, Şahin’in PKK yanlısı slogan atan; lastik yakan ve polise taş atan büyük bir grupla yakalandığını belirtmiştir. Şahin gözaltında verdiği ifadesinde gösterilere katılmadığını, olayın gerçekleştiği gün evden ekmek almak üzere çıktığını, polis tarafından itilip yere düştüğünü, aşağılandığını, tutuklanıp polis aracına bindirilirken silahın arkasıyla sırtına vurulduğunu iddia etmiştir. Şahin’in avukatı iddia edilen kötü muameleye ilişkin suç duyurusunda bulunmuş ancak savcılık suçlamalara ilişkin kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

Rahmi Şahin tutuklanma sırasında dövüldüğü ve kötü muameleye ilişkin iddialarının etkili bir biçimde soruşturulmadığı iddiasıyla İHAM’a başvurmuştur. İHAM yaptığı incelemede başvuranın insanlık dışı ve onur kırıcı muameleye maruz kaldığı, Sözleşme’nin 3. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

31) EĞİTİM VE BİLİM EMEKÇİLERİ SENDİKASI ve DİĞERLERİ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 20347/07 – Karar Tarihi: 05.07.2016)

Başvurucu Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, 13 Ocak 1995’te Ankara’da kurulmuştur. Eylül 2001’de tüzüğünün 2. Maddesini değiştirerek sendikanın; “toplumun her bireyinin, eşitlik ve özgürlük içinde,

demokratik, laik, bilimsel, parasız ve anadilde eğitimin alma hakkını” savunduğunu eklemiştir.

15 Şubat 2002’de, Ankara valisi, Anayasa’ya ve memur sendikaları kanununa aykırı olması sebebiyle “anadilde” bölümünün silinmesini istemiştir. 29 Mart 2002 günü vali, sendikanın tüzüğünü istenilen şekilde değiştirmemesi sebebiyle Ankara Cumhuriyet Savcısı’ndan fesih davası açmasını istemiştir. Başvurucu 3 Temmuz 2002 günü tüzüğünün ilgili maddesini değiştirerek “toplumun her bireyinin anadilinde eğitim alma ve kültür gelişiminden yararlanma hakkı” olarak düzenlemiştir.

16 Temmuz 2002’de, cumhuriyet savcısı valinin talebini, suç ögesi ve kanıt eksikliğinden reddetmiştir.

28 Ekim 2003’te Ankara valisi başvurucuya tüzüğünden ilgili terimi de silmesi gerektiğini bildirmiştir. 12 Nisan 2004 günü yeni bir fesih davası için savcıya başvurmuştur. 10 Temmuz 2004 tarihinde savcı da sendikanın feshini istemiştir. 15 Eylül 2004 tarihinde Ankara İş Mahkemesi fesih davasını, toprak bütünlüğü ve ulusal birliği tehdit eden bir durum olmaması gerekçesiyle reddetmiştir. Savcı temyize başvurmuştur.

Yargıtay, ilk derece mahkemesinin bu kararını bozmuş ve geri göndermiştir. Ankara İş Mahkemesi kararında direnmiş ve bir sendika, dernek ya da siyasi partinin kapatılması için şiddet kriteri ve yakın tehdit gibi şartların aranması gerektiğini belirterek “anadilde eğitim” ifadesinin tüzükte yer almasının şiddete teşvik etmediğini ifade etmiştir. 3 Temmuz 2005’te sendika “anadil” ifadesini tüzüğünden silmiştir.

Başvurucu sendika, 10 ve 11. maddelerin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

11. madde kapsamında yapılan incelemede Mahkeme, anadilde eğitimin savunulmasının kamu düzenini tehdit edecek ya da ulusal güvenliği bozacak bir nitelik taşımadığını, zaten yasa koyucunun da Türkçe dili haricindeki diğer dil ve diyalektlerin öğretilmesi için özel derslere izin veren bir kanun çıkardığını, bir sendikayı tüzüğünü değiştirme veya kapatılma arasında tercihe zorlamanın hiçbir zorlayıcı toplumsal ihtiyaca cevap niteliği taşımadığını belirterek 11.maddenin ihlal edildiği soncuna varmıştır.

Mahkeme, 10.maddenin demokratik tartışma ortamına katkı sağlayacak her dilde bilgi veya fikir alma ya da iletme hakkını koruduğunu; devletin terörle mücadelede yaşadığı zorluklar ve anadil tartışmasının anadilin öğretilmesine izin veren bir yasanın çıkarılmasıyla sonuçlandı-

ğını, başvurucunun sadece Kürtçe eğitimi savunma niyetinde olduğu farzedildiğinde bile bunun şiddete teşvik ya da silahlı direniş gibi yollara yöneltmediğini belirtmiş; bu yüzden devletin aldığı önlemin orantılı olmadığını, 10. maddenin ihlal edildiğini ifade etmiştir.

32) KACAN v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 58112/09 – Karar Tarihi: 12.07.2016)

Başvurucu Cem Kaçan, 1968 doğumlu bir Türk vatandaşıdır. İstanbul'da cezaevindedir.

Başvuru Kaçan'ın uyuşturucu madde sattığından şüphelenilen kişilerle yaptığı telefon konuşmalarının dinlenmesi ile ilgilidir. 30 Mart 2005'te, uluslararası uyuşturucu ticareti yaptığından şüphelenilen kişiler İstanbul Ağır Ceza Mahkemesi'nin izniyle dinlemeye alınmıştır. Kaçan bu kişiler arasında değildir, fakat bu kişilerden bazılarıyla İran'dan gelen bazı mallarla ilgili ve bu kişilere verilecek bir miktar para ile ilgili konuşmaları bulunmaktadır.

15 Ağustos 2005'te İstanbul'da birçok şüpheli yakalanmıştır. Yetkili merciler 153 kilogram eroin ve bunun üretimine yarayan ürünleri ele geçirmiştir. Kaçan 25 Ağustos 2005 günü tutuklanmıştır. Sorgusu sırasında şüphelileri tanıdığını, fakat hiçbir şekilde uyuşturucu ticaretine karışmadığını, İran'a başka nedenlerle gittiğini belirtmiştir. Aynı gün serbest bırakılmış, fakat Eylül 2005'te hakkında yakalama kararı çıkarılmış ve başvuru kaçmıştır.

8 Eylül 2007 tarihinde başvuru gözaltına alınmıştır. Avukatı, telefon dinlemeleri sonucunda elde edilen delillerin, yargı kararı olmadığından hukuka aykırı olduğunu iddia etmiştir. Aynı zamanda müvekkili Kaçan'ın zaten tüccar olduğunu, bu konuşmaların sıradan bir tüccar konuşması olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir.

26 Mayıs 2008 tarihinde Kaçan 16 yıl 3 ay hapis cezasına mahkum edilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi kararını Kaçan'ın diğer şüphelilerle telefon konuşmalarını, bu konuşmaların diğer olaylarla tutarlılığını dikkate alarak vermiştir. Yargıtay Mayıs 2009'da bu kararı onamıştır.

Başvurucu 6. maddenin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, 6. maddenin 1. fıkrası kapsamında delillerin elde edilmesinin yasal ya da hukuki olup olmadığını inceleme yetkisinin bulunmadığını, buna karşılık davanın bütünüyle adil işleyip işlemediğini incelemekle yükümlü olduğunu belirtmiştir. Burada, dinlenen telefon kayıt-

larının mahkûmiyete esas olan tek kanıt olmadığını, aynı şekilde mahkeme tarafından olayların tutarlı ve birbirini tamamlayan nitelikte olup olmadığını değerlendirildiğini, bu yüzden 6. maddenin ihlal edilmediğini ifade etmiştir.

33) NASRETTİN ASLAN ve ZEKİ ASLAN v.TÜRKİYE

(Başvuru No. 17850/11 – Karar Tarihi: 30.08.2016)

Başvurucular sırasıyla 1973 ve 1987 doğumlu, Kürt kökenli ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup Hakkari ilinde ikamet etmektedirler. 4 Haziran 2010 tarihinde, saat 13.00 sularında Barış ve Demokrasi Partisi'nin Hakkari valiliğinin önünde düzenlediği eylemin ardından göstericiler dağılır ve olaylar gelişir.

Eylem, olayların olduğu polis lojmanları bölgesine yakın bir yerde gerçekleşmektedir. Aralarında çocukların da olduğu bir grup, polisler taş atmış ve bir polis aracına zarar vererek çevredeki binalara sığınmışlardır. Başvuruculara göre olay günü Nasrettin Aslan, polis lojmanlarına yakın oturan yeğenin evine onu hastaneye götürmek için gitmektedir. Vardığında ise polisler, Aslan'a taş atan çocuklara sahip çıkmasını söyleyerek onu darp etmişlerdir. Aslan, çocukların kendisiyle bir ilgisinin olmadığını söylese de, polisler darp etmeye devam eder. Nasrettin Aslan'ın kardeşi Zeki Aslan, araya girmek ister. Devlet kurumlarının verdiği bilgiye göre ise bu iki kardeş, polisler saldırmış ve bu yüzden bu kişilere karşı orantılı ve yeterli bir şekilde güç kullanılmıştır. Aslan kardeşler gözaltına alınırlar ve avukatları olmaksızın polis tarafından sorgulanır ve yolculuk boyunca darp edilirler. Duruşmadan önce düzenlenen sağlık raporuna göre başvurucuların bedenlerinde birçok çürük bulunmuştur.

Başvurucuların 5 Haziran 2010 tarihli suç duyurusu, 11 Haziran 2010 günü kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararlar sonuçlanır ve bu karar Van Ağır Ceza Mahkemesi tarafından onanır. Bu aralıkta, Hakkari Cumhuriyet savcısı iki kardeş hakkında, görev başındaki memura saldırı ve kamu malına zarar verme suçlarından ceza davası açar. Haziran 2013'te, Hakkari Sulh Ceza Mahkemesi görev başındaki memura saldırıdan dolayı mahkûmiyet kararı verir. Kamu malına zarara ilişkin dosya ise hala derdesttir.

Esas yönünden incelemesine Mahkeme, 3. maddeye aykırılık iddialarının uygun kanıtlarla desteklenmesi gerektiğini, bunun için de kanı-

tın “her makul şüphenin ötesinde” olma kriterinin aranması gerektiğini belirterek; yine de birçok ipucu ya da aksi ispatlanmamış karineler yoluyla da kanıtlanabileceği yönündeki görüşünü tekrarlamaktadır.

Hakkari Cumhuriyet savcısına göre başvuruçular polislerden kaçarken yakalanmışlar ve polislere taş ve sopayla saldıran elli kişilik gruptadırlar. Mahkeme bu durumda kamu düzenini sağlamak için polislerin belli bir güç kullanımının gerekli olduğunu; yakalanan başvuruçularla birlikte polislerde de yaraların bulunduğunu hatırlatmıştır. Mahkeme ayrıca, Hakkari Mahkemesi'nin değerlendirmesinde nelerin yanlış olduğuna dair yeterli delillerin önüne getirilmediğini, dosyanın bu şekilde başvuruçuların da polislere şiddet uyguladığı yönünde bulguların inandırıcı görüldüğünü, başvuruçuların yaralarının taş ve sopalarla saldırmakta olan elliye yakın göstericinin bulunduğu bir ortamda meydana geldiğinin dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Bu yüzden “her makul şüphenin ötesinde” bir kanıt bulunması kriteri gerçekleşmediğinden; 3. maddenin esas yönünden ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

3. maddenin usüli incelemesini yapan Mahkeme, bu maddenin aynı zamanda etkili bir resmi soruşturmayı da gerektirdiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme, bu soruşturmanın işkence ve kötü muameleyi yasaklayan kanunlara uygun, aynı zamanda maddi gerçeği açığa çıkarmaya yönelik ve ciddi olması gerektiğini belirtmiştir. Cumhuriyet savcısı, olayı aydınlatmaya yönelik bütüncül bir araştırma yapmamış, olay yerinde bulunan Nasrettin Aslan'ı dinlemeyerek sadece Zeki Aslan'ın ifadesini almış; bu sebeple soruşturma eksik kalmıştır. Van Ağır Ceza Mahkemesi de yeni sorgu, diğer tanıkların dinlenmesi, çevredeki komşuların ve esnafın dinlenmesi gibi talepleri dikkate almamıştır. Tüm bu nedenlerle 3. madde usul yönünden ihlal edilmiştir.

34) TOPTANIŞ v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 61170/09 – Karar Tarihi:)

Dava, başvuran Abbas Toptaniş'ın askeri bölge yakınlarında açılan ateş sonucu yaralanmasının ardından etkili soruşturma yapılmadığına ilişkin şikayeti ile ilgilidir.

Abbas Toptaniş, 14 Ocak 2008'de arkadaşlarıyla buluşmak üzere çalıştığı inşaat alanına giderken aniden yere yığılmış; kaldırıldığı hastanede kaburgaları arasında kurşun bulunduğu ve yaralanma nedeniyle hayati risk taşıdığı belirtilmiştir. Olaya ilişkin yapılan soruşturmada kur-

şunun uzun mesafeden geldiği, aynı gece yakınlardaki askeri bölgede atış eğitimi yapıldığı tespit edilmiş ve tanıklar olay yerinde silah sesi duymadıklarını belirtmiştir. Polis, Toptanış'ın askeri atış tatbikatı sırasında seken bir kaza kurşunu ile vurulduğu sonucuna varmıştır. İç hukukta cezai ihmal durumunda başvuruçunun şikâyeti aranmazken, Toptanış'ın resmi bir şikâyeti olmaması gerekçesiyle soruşturma sonlandırılmıştır. Toptanış'ın 2009 yılında açtığı tazminat davasında ise İzmir İdare Mahkemesi, atış tatbikatı ile kurşunu ilişkilendiren somut bir delil olmadığını; Toptaş'ın şikâyetçi olmayarak delil toplanmasını engellediğini belirtmiştir.

Abbas Toptanış, yaşam hakkı bağlamında etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlali iddiası ile İHAM'a başvurmuştur. Mahkeme, bir suçun iç hukukta nasıl sınıflandırıldığına; şikâyette bulunulup bulunulmadığına; olayın ölümle sonuçlanıp sonuçlanmamasına bakılmaksızın ulusal yetkililerin İHAS 2. madde kapsamında etkili soruşturma yükümlülüğü olduğunu belirtmiştir. Başvuranın belli bir kişiye karşı suç duyurusunda bulunmamış olmasının soruşturmanın kapatılması anlamına gelmeyeceğini ifade etmiştir.

Mahkeme, yukarıda belirtilenler ışığında, etkili bir soruşturma yürütme ve olayın gerektirdiği adli takibi sağlamada başarısız olduğuna; Sözleşmenin 2. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

35) AYDOĞDU v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 40448/06 – Karar Tarihi: 30.08.2016)

Songül Aydoğdu ve Ercan Aydoğdu, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup 2005 yılında bir kız bebek sahibi olmuşlardır. Ancak bu bebek, prematüre olarak doğmuş, acil bakıma alınmış fakat nefes almada zorluk çekerek hayatını kaybetmiştir. Başvuruçular, bu ölümün bebeklerinden sorumlu hasta bakıcının mesleki bir hatası sonucu meydana geldiğini ileri sürmektedir.

Doğumun yapıldığı hastanede yeni doğmuş ünitesi bulunmadığı için bebek başka bir hastaneye transfer edilmiştir. Bu hastanede de yer eksikliği ve gerekli araçların bulunmamasından dolayı bebek, doğumunun iki gün sonrasında hayatını kaybetmiştir.

Mahkeme bebeğin, sağlık çalışanları arasındaki koordinasyon eksikliğinin ve İzmir hastane hizmetlerindeki yapısal işlevsizliklerin kurbanı olduğunu, bu yüzden yaşamının korunması için acil müdahale ihti-

yacının karşılanmamış olduğunu tespit etmiştir. Bu yüzden yaşam hakkını koruyan 2. madde esas yönüyle ihlal edilmiştir.

Mahkeme, aynı zamanda ceza yargılamasının etkililikten uzak olduğunu, Türk yargı sisteminin bebek ölümlerine karşı yaşam hakkını koruma konusunda yeterli korumayı öngörmediğini, buna karşılık ilgili makamların bilimsel ve tatmin edici bir bilgi vermediğini, bu olaydan kaynaklı yeni sorumlulukların ortaya çıkmasını iyi karşılamadığını belirtmiştir. Bu yüzden 2. madde usul yönünden de ihlal edilmiştir.

36) ALIMOV v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 14344/ 13– Karar Tarihi: 06.09.2016)

Dava, sığınmacı Bakhtiyar Alimov'un 104 günlük tutuklanma işlemine karşı yaptığı başvuruya ilişkindir.

Başvurucu Bakhtiyar Alimov, 1970 yılında doğan ve Özbekistan uyruklu, Gaziantep'te yaşayan bir kimsedir. Alimov, 2010 yılında dini inançlarından dolayı Özbekistan'da gördüğü baskıdan dolayı Türkiye'ye gelmiştir. Karısı Gaziantep'te oturum izni almıştır; fakat Alimov izin ücretini ödeyemediği için oturum alamamış ve bu nedenle yasal olmayan bir şekilde ikamet etmiştir.

2011'de karısının tıbbi tedavisi için Türkiye'den Ukrayna'ya giderken Türkiye sınır polisi tarafından yasadışı ikameti dolayısıyla ülkeye girişi 5 yıl boyunca yasaklanır. Mayıs 2012'de Alimov ve ailesi İstanbul Sabiha Gökçen Havaalanı'ndan yeniden Türkiye'ye girmeye çalışırken yakalanır ve Alimov tutuklanır. Türkiye İçişleri Bakanlığı, Alimov'un sığınma talebini reddeder ve Ukrayna'ya iade talebi gönderir. Haziran 2012'de İçişleri Bakanlığı'nın kararına itirazdan sonra Alimov, Temmuz 2012'de Sabiha Gökçen Havaalanı'ndan Kumkapı Yabancılar Şube Müdürlüğü'ne götürülür. Geçici sığınma iznine hak kazandığı Ağustos 2012'ye kadar burada tutuklu kalır.

Alimov, Türkiye'nin sınırdışı etme durumlarındaki tutukluluğa ilişkin prosedürün yeterince açık olmamasından ve tutukluluğa ilişkin iç hukukta bir başvuru ve tazminat mercii öngörülmemesinden dolayı İHAS'ın 5. maddesinin 1., 2., 4. ve 5. fıkraları bakımından defalarca şikayette bulunur.

Alimov ayrıca tutukluluk şartlarının insanlık dışı olduğu, oldukça kalabalık tutukevlerinde bulunduğu ve bu sürede açık havada egzersiz imkanlarından yoksun bırakıldığı gerekçeleriyle İHAS'ın 3. maddesi

bakımından başvuruda bulunmuştur. İlâveten söz konusu bu zayıf olanaklar nedeniyle anılan tutukluluğa ilişkin iç hukukta etkili bir yol olmadığı iddiasıyla İHAS'ın 13. maddesi doğrultusunda da ihlal iddiasında bulunmuştur.

İHAM, İHAS'ın 5. maddesinin 1. fıkrası, 2., 4. ve 5. maddeleri uyarınca Alimov'un özgürlük ve güvenlik hakkının, tutukluluğun sebepleri hakkında yeterince aydınlatılma hakkının, tutukluluğa bir mahkeme tarafından hızlı bir şekilde karar verilmesini isteme ve tazminat haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir. Bunun yanı sıra, havaalanı ve yabancılar şubesindeki tutukluluk koşullarının İHAS'ın 3. maddesi bakımından aşağılayıcı muamele oluşturduğuna ve bu konuda etkili bir iç hukuk yolunun bulunmaması sebebiyle de İHAS'ın 13. maddesinin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

37) ERKENOV v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 18152/ 11 – Karar Tarihi: 06.09.2016)

Başvurucu, 1972'de doğmuş Çeçen orijinli Rus vatandaşı Ramazan Erkenov'dur. Dava, başvurucunun Türkiye- Gaziantep'te bulunan Yabancılar Geri Gönderme Merkezi'ndeki 18 aylık tutukluluğuna ilişkindir.

2000 yılında Erkenov, Çeçenya'daki bir camiye bombalı saldırıya karıştığı iddiasıyla kendisine karşı Rus yetkililerce başlatılan cezai tatbikat nedeniyle Türkiye'ye kaçmıştır. Türk mahkemeleri bunun sonucunda Rus yetkililerinden gelen iade talebini reddetmişlerdir.

Ocak 2008 tarihinde Erkenov, İstanbul'da polisler tarafından El Kaide'ye karşı yapılan bir operasyon esnasında yakalanmış ve tutuklanmıştır. Ocak 2009'da serbest bırakılmıştır. Devamında, 15 gün içerisinde Türkiye'yi terk şartı ile, Temmuz 2010 tarihine kadar Gaziantep Geri Gönderme Merkezi'nde tutulmuştur.

Bu süreçte Erkenov'un oturma izni ve sığınmacı olma talepleri reddedilmiştir.

Erkenov, İHAS'ın 5. maddesinin 1., 2., 4. ve 5. fıkraları uyarınca hukuksuz şekilde ve kendisine bu tutuklamanın hukuka aykırı olduğuna dair başvuru imkanı verilmeden alıkonulduğu; tutukluluğun sebepleri hakkında yeterince bilgilendirilmediği ve iç hukukta bu konuyla ilgili tazminat hakkı bulunmadığı iddialarıyla İHAM'a başvuruda bulunmuştur.

İHAM, İHAS'ın 5. maddesinin 1., 2., 4. ve 5. fıkraları uyarınca Erkenov'un özgürlük ve güvenlik hakkının, tutukluluğun sebepleri hakkında yeterince aydınlatılma hakkının, tutukluluğa bir mahkeme tarafından hızlı bir şekilde karar verilmesini isteme ve tazminat haklarının ihlal edildiğine karar vermiştir.

38) SIDIKA İMREN v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 47384/11 - Karar Tarihi: 13.09.2016)

Dava, başvuran Sıdika İmren'in özel bir firmada sekreter olarak çalışan kızı Serpil İmren'in ölümü ile ilgilidir. Serpil İmren, Aralık 2002'de bir iş arkadaşının iş yerinde çıkardığı yangın sonucu ağır yaralanmış ve Ocak 2003'te hayatını kaybetmiştir. Olaydan sonra yapılan incelemeler sonucunda yangına sebebiyet veren çalışana karşı dava açılmıştır. Ayrıca Sıdika İmren'in şikâyeti üzerine, iş yerinde yangına karşı gerekli önlemlerin alınmadığı gerekçesiyle şirketin sahibi hakkında da dava açılmıştır. Her ikisine de Nisan 2005'te on ay hapis ve para cezası verilmiştir. Kararın önce Yargıtay, daha sonra da Mahkemenin kendisi tarafından bozulması üzerine yapılan yargılamalarda 2006 ve 2009 yıllarında benzer kararlar vermiştir. Yargıtay, Aralık 2010'da zamanaşımını gerekçesiyle yargılamanın sonlandırılmasına karar vermiştir.

Sıdika İmren ayrıca kızının çalıştığı şirkete karşı tazminat davası açmış ve Ankara 13. İş Mahkemesi 2004'ten 2014'e kadar süren duruşmalar sonucunda manevi tazminata ve cenaze masraflarının karşılanmasına hükmetmiştir. Ancak söz konusu şirket kapandığı için başvurana henüz bir ödeme yapılmamıştır.

Sıdika İmren İHAS'ın 2. maddesine dayanarak yerel makamların kızının ölümü karşısında etkili bir yargılama yürütmedikleri gerekçesiyle İHAM'a başvurmuştur. Mahkeme, yerel otoritelerin İHAS'ın 2. maddesi kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğine hükmetmiştir.

39) SEMİR GÜZEL v. TÜRKİYE

(Başvuru No: 29483/09 - Karar Tarihi: 13.09.2016)

Dava, Hak ve Özgürlükler Partisi Genel Başkan Yardımcısı Semir Güzel'in, Parti'nin 2004 yılında yapılan genel kongresinde delegelerin Kürtçe konuşmasını engelleyememesi gerekçesiyle hakkında dava açılmasıyla ilgilidir. Söz konusu dönemde, bir siyasi partinin kongre ve toplantılarda Türkçe dışında başka bir dil kullanması ceza gerektiren bir

suçtu. Başvuran ilgili kanun maddesi gereğince yargılanmasının İHAS 10. maddede güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasıyla İHAM'a başvurmuştur.

İHAM, yalnızca ifade edilen fikir ve bilgilerin değil bunların iletilme biçimlerinin de 10. Madde kapsamında korunduğunu belirtmiştir. Başvuran, Kürtçe'nin anadili Kürtçe olanlar tarafından yaşamın her alanında kullanılması gerektiğini düşündüğünden dolayı delegeleri anadilleri dışında başka bir dilde konuşmaya zorlamayı yasal ve etik bulmadığını ifade etmiştir. Mahkeme başvuranın söz konusu davranışının ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiş ve 10. maddenin ihlal edildiğine hükmetmiştir.

40) GÜZELAYDIN v. TÜRKİYE

(Başvuru No.26470/10 – Tarih: 20.09.2016)

Başvurucular, Şirin Güzelaydın ve Barika Güzelaydın sırasıyla 1958 ve 1961 yıllarında doğmuş, Ağrı'da yaşayan Türk vatandaşlarıdır.

Olay, oğulları Burhan Güzelaydın'ın zorunlu askerlik görevi sırasında ölümüne ilişkindir.

Burhan Güzelaydın 2008 yılında orduya girmiştir. 30 Ocak 2009 Günü bir yatakhane ateşli bir silahla ciddi şekilde yaralanmış ve hastaneye götürüldükten sonra bu yaralar sebebiyle hayatını kaybetmiştir. Cezai inceleme sonunda askeri savcı, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş ve ilgilinin omzuna kendi isteğiyle ateş ettiğini belirtmiştir. Başvurucunun ailesi bu karara itiraz etmiş ve bir cinayet kurbanı olduğunu iddia etmişse de, Ağrı Askeri Mahkemesi tarafından bu itirazları reddedilmiştir. Açılan idari soruşturma da savcının görüşüyle paralel şekilde sonuçlanmıştır. Aile, Mehmetçik Vakfından 11735 Avroluk bir yardım almıştır.

Başvurucular Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, soruşturmayı yürüten kişilerin jandarmaya bağlı olduğunu, şüpheliler ile kendileri arasında hiyerarşik bir ilişki olduğunu, soruşturmacıların bu nedenle şüphelilerle bağımsız olmadığını ifade etmiştir. Soruşturmada, silah üzerindeki parmak izlerinin dahi incelenmediğini, bunun herhangi bir soruşturmanın sıradan bir evresi olduğunu, kişinin ölmeden önce darp edildiğine dair önemli işaretler olmasına rağmen; otopside aldığı darbelerin incelenmediğini, bunun gibi eksikliklerin so-

ruşturmanın gerçekleri ortaya çıkarma gücünü zedelediğini belirtmiş, bu nedenlerle madde 2'nin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

41) A.Ş v. TÜRKİYE

(Başvuru No.58271/10 – Tarih: 13.09.2016)

Başvurucu A.Ş, 1995 doğumlu bir Türk vatandaşıdır.

On üç buçuk yaşında iken başvurucu, sekiz yaşındaki bir çocuğa cinsel istismarda bulunmakla suçlanmış, bunun üzerine Üsküdar Çocuk Mahkemesi tarafından geçici olarak tutuklanmasına karar verilmiştir. Daha sonra mahkeme, başvurucuyu ırza geçmeye teşebbüsten beş yıl on aylık hapse mahkûm etmiştir.

Yargıtay bu kararı bozmuş ve A. Ş., 6 Mayıs 2011 tarihinde serbest bırakılmıştır. Birinci derece mahkemesi, bozma kararına rağmen; aynı hapis cezasını vermiştir. A. Ş., bu karara karşı temyiz yoluna başvurmuş, bu başvuru hala sonuçlanmamıştır. Bunun yanında başvurucuya aynı fiilden dolayı hürriyeti tehdit suçundan da aynı hapis cezası verilmiş, bu karara karşı başvuru yolu da halen sonuca varmamıştır.

Tutukluluk süresince benzer cinsel suçlardan tutuklu olan çocuklarla aynı koğuştaki kalan A. Ş., on beş yaşında iken aynı koğuştaki on yedi yaşındaki M. B. isimli bir çocuk tarafından cinsel istismara uğramıştır. M.B'nin fiillerini reddetmediği için ayrıca aynı koğuştaki üç başka çocuk tarafından da darp edilmiştir.

İdare, bu olaydan acil durum butonu vesilesiyle haberdar olmuş ve M. B. ile üç saldırganı diğer tutuklulardan izole ederek cezalandırmıştır. Mağdurun muayenesinde anal bölge çevresi ve kalçasında ekimozlar ve bacaklarında darp izleri ortaya çıkmıştır. İdare, savcılığı olayla ilgili bilgilendirmiş ve A.Ş'nin şikâyetçi olmak istediğini belirtmiştir. 14 Nisan 2010 tarihinde savcı, üç saldırgan için suçun şikâyete bağlı olması ve mağdurun şikâyetinden vazgeçmesi sebebiyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir. M. B. ise sekiz yıl dokuz ay hapis cezasına mahkûm edilmiştir.

Başvurucu, 3. ve 5. maddelerin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Madde 3 açısından yaptığı incelemede Mahkeme, olaylar sırasında A.Ş'nin tutuklu ve idare gözetiminde olduğunu; hem tutuklu, hem de çocuk olan başvurucunun daha hassas bir konumda bulunduğunu, yaralama suçunun kendisini savunamayacak kişilere karşı işlenmesi halinde suçun şikâyete bağlı olmadığını, savcının mağdurun hassasiyetini yete-

rince göz önünde bulundurmamış olduğunu belirterek madde 3'ün ihlal edildiği sonucuna varmıştır. Fakat Mahkeme aynı zamanda idarenin böyle bir saldırının olabileceği ihtimalini önceden bilemeyeceği için haberdar olduğu andan itibaren devreye girmekle yükümlü olduğunu, idare bu bilgiyi edindikten sonra gardiyanların A. Ş.'yi başka bir koğuşa aldıklarını, bu açıdan devletin pozitif yükümlülüğünü ihlal etmemiş olduğunu da eklemiştir.

5. madde açısından yaptığı incelemede Mahkeme, başvuruçunun haksız yere tutuklandığını iddia ettiğini, fakat 18 Şubat 2010 günü tutuklanmasına rağmen; bu karara karşı dava açmamış olduğunu, altı aylık başvuru süresi geçtiği için bu iddianın kabul edilemez olduğunu belirtmiştir. Geçici tutuklamanın uzunluğuna ilişkin iddianın ise Mahkeme, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğunu ifade etmiştir.

42) ÜSTDAĞ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 41642/08 – Tarih: 13.09.2016)

Başvuruçular Celal Üstdağ ve Hanım Üstdağ, sırasıyla 1942 ve 1945 yıllarında doğmuş Türk vatandaşlarıdır. Celal Üstdağ 3 Temmuz 2012 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Eşi Hanım Üstdağ başvuruyu kendi adına sürdürmek istediğini beyan etmiştir.

Başvuru, Üstdağ çiftinin oğulları Celal Abbas Üstdağ'ın zorunlu askerlik görevi sırasında ölümcül şekilde yaralanmasına ilişkindir.

Aralık 1999'da Celal Abbas Üstdağ, yine askerlik hizmetini yapan M.G tarafından kurşunla yaralanmıştır. Başvuruçucu, 2000 yılının Ağustos ayına kadar hastanede tedavi görmüş, birçok iç organının vücudundan çıkarılması gerekmiş ve 11 Ocak 2003 tarihinde Sivas Hastanesi'nde hayatını kaybetmiştir.

M.G ifadesinde bu olayın bir kaza olduğunu belirtmiştir. Celal Abbas Üstündağ hastanede askeri savcı tarafından dinlenmiş ve M. G.'nin çok iyi bir arkadaşı olduğunu, aralarında husumet bulunmadığını söylemiş, iki asker de bu iki kişinin aralarının iyi olduğuna dair tanıklık yapmışlardır. 2000 yılının Mart ayında, M. G.'ye karşı bir ceza davası açılmış ve hakkında, yönergelere uymadığı ve kaza ihtimaline karşı ihmalkar ve tedbirsiz olduğundan dolayı iki ay on beş günlük bir hapis cezası verilmiştir. Askeri Yargıtay bu hükmü bozmuş ve Askeri Mahkeme'ye geri göndermiş; bu sırada Celal Abbas Üstündağ hayatını kay-

betmiş, babası 1 Şubat 2006'da davaya katılmak için başvuru yapmıştır. Baba Üstündağ, M. G.'nin öldürme suçundan cezalandırılmasını isteyerek olayın bir kaza olmadığını iddia etmiştir. 23 Kasım 2006 tarihli bir karar ile Askeri Mahkeme, dosyadan bu olayın bilinçli şekilde meydana getirildiğinin anlaşılmadığını ve yara ile ölüm arasında illiyet bağının bulunmadığını belirtmiştir. Askeri Yargıtay bu kararı 10 Temmuz 2007 tarihinde onamıştır. Başvuru, Sözleşme'nin 2. maddesinin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

2. maddenin esas yönünden incelemesinde Mahkeme, olayın koşullarına bakıldığında, askeri otoritelerin bunu öngörmesini beklemenin aşırı bir yük teşkil edeceğini, bu yüzden 2. maddenin esas yönünden ihlal edilmemiş olduğunu belirtmiştir. Usul yönünden ise Mahkeme, yargılama süresinin olaydaki sorumlulukları açığa çıkarma yükümlülüğü ile uyuşamayacak kadar uzun olduğunu, bunun da soruşturmanın etkili olmadığını belirlemek için yeterli olduğunu ifade ederek 2. maddenin usul yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir.

43) YASEMİN DOĞAN v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 40860/04 – Tarih: 06.09.2016)

Başvurucu Yasemin doğan, 1973 doğumlu bir Türk vatandaşıdır.

Olay, başvurucunun eşi ve Jandarma Genel Komutanlığı'nda ast-subay olan Ahmet Doğan'ın intiharına ilişkindir. Başvurucuya göre intihar, eşinin üstünün davranışlarından kaynaklanmıştır.

12 Kasım 2003 tarihinde Ahmet Doğan'ın meslektaşları kendisini koltuğunda ağır yaralı halde bulmuşlardır. Hastaneye kaldırılan Doğan, hayatını kaybetmiştir. Olayla ilgili soruşturma açılmış ve tanıkların ifadesinden Ahmet Doğan ile üstü olan İ. A. arasında sorunlar olduğu anlaşılmıştır. Başvurucuya göre Doğan, ölümünden önce İ. A.'nın faili olduğu bazı suçlarla itham edilmekten korkmaktadır ve bir kişiye İ. A. ile ilgili gerçeklerin ortaya çıkmasını sağlayacak belgelerin olduğu bir koli vermiştir. Söz konusu kolide bu belgeler bulunamamıştır.

9 Mart 2004 tarihinde kovuşturmayaya yer olmadığına karar verilmiştir. Başvurucu bu karara itiraz ederek eşinin ölümünden İ. A.'nın sorumlu olduğunu iddia etmiş, fakat bu itirazı reddedilmiştir. Bu sırada idari soruşturmada İ. A.'nın Ahmet Doğan'ı herkesin önünde tehdit ettiği ortaya çıkmıştır. Temmuz 2004'te başvuru Askeri Yüksek İdare

Mahkemesi'ne tazminat davası açmış ve İ. A.'nın davranışları ile eşinin ölümü arasında illiyet bağı olduğunu iddia etmiştir.

Bu süreçte İ. A. aleyhinde görevini kötüye kullanmak ve başka suçlardan iki cezai soruşturma açılmıştır. İ. A. suçlardan mahkum olmuş, fakat ceza ertelemesinden yararlanmışır.

Başvurucu, madde 2 ve 3'ün ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme, 2. maddenin esas yönünden incelemesine devletin başkalarının suç teşkil eden eylemlerinden korunması için gereken önlemleri alma yükümlülüğünü hatırlatarak başlamıştır. Mahkeme'ye göre bu olayın intihar olarak değerlendirilmemesi için bir neden yoktur, ancak devletin gözetimi altındaki kişilerin hayatını tehdit edecek eylemlerden, bunlar kişinin kendisinden gelse bile korunması için gereken tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bu nedenle olayda yetkililerin basit bir yargı hatası mı, yoksa tedbirsizliğinin mi bulunduğunu incelemek önemlidir. Ahmet Doğan, olaydan önce herhangi bir kötü muameleye maruz kalmadığı için ve İ. A.'nın davranışları ile olay arasında illiyet bağının olmadığını tespit eden mahkemenin kararı açıkça keyfilik barındırmadığından dolayı Mahkeme, madde 2'nin esas yönünden ihlal edilmediğine karar vermiştir.

Madde 2'nin usul yönünden incelemesinde Mahkeme, soruşturma da yeterince derin bir inceleme yapılmadığını, disiplin soruşturmasında personelin denetiminde eksiklikler bulunduğunun ortaya çıktığını, Ahmet Doğan'ın hiyerarşik üstü ile iyi geçinmediğinin bilinmesine rağmen; bu hususun etkisinin yeterince araştırılmadığını belirtmiş, bu nedenlerle madde 2'nin usul yönünden ihlal edildiğine karar vermiştir.

Madde 3 açısından yaptığı incelemede Mahkeme, başvurunun somut olgulara dayanmaksızın kötü muamele iddiasında bulunduğunu belirterek açıkça dayanaktan yoksunluk sebebiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

44) DÖNDÜ GÜNEL v. TÜRKİYE

(Başvuru No.34673/07 – Tarih: 06.09.2016)

Başvurucu, Döndü Günel, 1964 yılı doğumlu bir Türk vatandaşıdır. Olay, başvurunun yasadışı bir örgüt olan Maoist Komünist Partisi üyesi olarak kabul edilen oğlunun jandarma tarafından terörle mücadele operasyonu sırasında öldürülmesine ilişkindir.

9 Kasım 2004 tarihinde Aşkın Günel, Tunceli bölgesinde Aktuluk köyü yakınlarında güvenlik güçleri tarafından öldürülmüştür. Olay günü bir rapor hazırlanmış ve bu raporda Aşkın Günel'in kafasında darbe izi ve kaval kemiğinde eski bir yara ortaya çıkmıştır. Aşkın Günel'in cesedi, başvuruçunun iddiasına göre kendisine çıplak şekilde ve kamusal alanda teslim edilmiştir.

Bu olay üzerine Tunceli savcısı, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş; teröristlerin önceden ateş açtığını, güvenlik güçlerininse meşru müdafaa durumunda bulduklarını belirtmiştir. Bu karar Günel'e bildirilmemiştir.

24 Ağustos 2005 tarihinde Günel bu karara itiraz ederek oğlunun belki de canlı olarak jandarmanın eline geçtiğini, daha sonra öldürüldüğünü iddia etmiştir. İkinci kez kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra bu karar da onanmıştır. Başvuruçucu madde 2'nin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

Mahkeme, olayı usul açısından inceleyerek soruşturmada temel bazı aşamaların bile yerine getirilmediğini, örneğin parmak izlerinin alınmadığını, ölenin elleri ve kıyafetlerinde inceleme yapılmadığını, derinlemesine ve etkili bir soruşturma yürütülmediğini, operasyonun nasıl yürütüldüğüne dair herhangi bir bilgiye ulaşamadığını, kişinin jandarma ile çatışmada bulunup bulunmadığının bile gerçek anlamda araştırılmadığını, canlı ele geçirme olasılığı varken mi öldürüldüğü gibi hususların incelenmediğini, bu nedenlerle madde 2'nin ihlal edildiğini belirtmiştir.

45) ALTIN ve KILIÇ v. TÜRKİYE

(Başvuru No. 15225/08 – Tarih: 06.09.2016)

Başvuruçular, Esmâ Altın ve İsmail Kılıç, Diyarbakır ve Aksaray'da oturan Türk vatandaşlarıdır.

Olay, başvuruçuların kardeşlerinin yasadışı silahlı bir örgüt olan PKK'ye karşı bir polis operasyonu sırasında öldürülmelerine ilişkindir.

3 Aralık 2003 tarihinde Diyarbakır'da bir apartman dairesinde teröristlerin bulunduğu dair anonim bir ihbar üzerine operasyon düzenlenmiş, apartman dairesi polis tarafından kuşatılmış ve karşılıklı çatışma sonucu evde Hüseyin Altın ve İbrahim Kılıç ölü bulunmuştur.

18 Aralık 2003 tarihinde Altın, savcılığa suç duyurusunda bulunarak kardeşinin yasadışı bir örgüte üyeliğinin bulunmadığını, olaydan

birkaç gün sonra olay mahaline gittiğinde oradaki bir kadının kendisine, kardeşinin dışarıda öldürüldüğünü, daha sonra apartman içine taşındığını gördüğünü söylediğini belirtmiştir. Ekspertiz raporunda barut izleri İbrahim Kılıç'ın iki elinde ve Hüseyin Altın'ın bir elinde bulunmuştur.

21 Haziran 2007 tarihinde polis ve tanık ifadelerine dayanarak savcı, kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiş ve ilk ateşin apartmandan açıldığını belirtmiştir. Bu karara başvuruçular itiraz etmiş, fakat itirazları kabul edilmemiştir.

Başvuruçular madde 2'nin ihlal edildiğini iddia etmektedir.

Mahkeme 2. maddenin esas açısından incelemesinde dosyadan, polislerin ihbar üzerine arama kararı alarak apartman çevresini kuşattıkları, içeridekileri gözaltına almaya hazırlandıkları sırada kendilerine ateş açıldığı, bu sırada polislerin içeridekilere Türkçe ve Kürtçe olarak teslim olma çağrısı yaptıkları, buna rağmen; şüphelilerin ateş etmeye devam ettiklerinin anlaşıldığını; bu yüzden şiddete başvurulmasının "kesinlikle gerekli" olma ölçütünü aşmadığını belirtmiştir. Dolayısıyla madde 2, esas açısından ihlal edilmemiştir.

Madde 2'nin usul açısından incelemesinde ise Mahkeme, soruşturma sürecinin uzunluğu ve tanıkların dinlenmesindeki gerekçelendirilmemiş olan gecikmenin kanıtların ortadan kaldırılmasına sebep olacak derecede fazla olmasının soruşturmanın etkililiğine zarar verdiğini ve bu nedenle madde 2'nin usuli yönden ihlal edildiğini belirtmiştir.